

UNIVERZITA KARLOVA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra trestního práva

Téma diplomové práce:

**DŮSLEDKY PORUŠENÍ PŘEDPISŮ O DOKAZOVÁNÍ
PRO ÚČINNOST DŮKAZŮ**

Vedoucí diplomové práce: JUDr. et Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

Rok zpracování: 2007

Autor: Michal Briaský

Ročník: 5.

Adresa: Wolkerova 1604, 272 01 Kladno

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, a to způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Kladně dne 20. 8. 2007.

Michal Briaský

OBSAH:

1. ÚVOD	1
2. DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	
2.1. Nástin vývoje dokazování v českých zemích	3
2.2. Pojem a význam dokazování	5
2.3. Základní pojmy důkazního práva.....	7
2.4. Předmět a rozsah dokazování.....	9
2.5. Proces dokazování	12
2.6. Průběh dokazování.....	15
3. ZÁKLADNÍ ZÁSADY DOKAZOVÁNÍ	
3.1. Obecně o zásadách trestního řízení.....	25
3.2. Zásada materiální pravdy.....	26
3.3. Zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 trestního řádu)	27
3.4. Zásada bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 trestního řádu).....	28
3.5. Zásada ústnosti (§ 2 odst. 11 trestního řádu)	29
3.6. Zásada presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 trestního řádu)	29
3.7. Zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 trestního řádu).....	30
4. OBECNĚ K DŮSLEDKŮM PORUŠENÍ PŘEDPISŮ O DOKAZOVÁNÍ	
4.1. Předpisy upravující dokazování.....	32
4.2. Pojem zákonnosti, a účinnosti důkazu.....	33
4.2.1. Hlediska posuzování zákonnosti důkazu.....	36
4.3. Vady dokazování	39
4.4. Důkazní zákazy v českém trestním řízení	43
5. DŮSLEDKY PORUŠENÍ PŘEDPISŮ O DOKAZOVÁNÍ U VYBRANÝCH DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ	
5.1. Vybrané důkazní prostředky.....	48
5.2. K některým vadám výslechu obviněného.....	48
5.3. K některým vadám výslechu svědka.....	52
6. STRUČNĚ K PROBLEMATICE TZV. PLODŮ Z OTRÁVENÉHO STROMU...	56
7. ZÁVĚR	60

1. ÚVOD

Celkem s jistotou se dá říci, že dokazování je jednou z nejdůležitějších součástí každého trestního řízení, jelikož se jedná o jediný způsob, kterým se orgány činné v trestním řízení mohou seznámit se skutkem, jenž je jeho předmětem. Na výsledcích provedeného dokazování závisí správnost a spravedlivost konečného rozhodnutí. Je proto zcela nezbytné, aby dokazování bylo provedeno podle všech stanovených pravidel, v souladu se zásadou zákonného procesu.

Problematika zákonnosti dokazování, resp. otázka důsledků porušení předpisů o dokazování pro účinnost důkazů je v současnosti, ale i v minulosti, v české trestněprávní nauce a odborné literatuře spíše opomíjena. Svědčí o tom i skutečnost, že dosud neexistuje žádná monografie, která by tuto problematiku komplexně řešila. Přitom se jedná o téma zcela zásadního významu, jelikož dokazování se provádí prakticky v každém trestním řízení.

Nutno říci, že s ohledem na obsáhlost problematiky a předpokládaný rozsah této práce není reálné zpracovat zadané téma vyčerpávajícím způsobem. Vytyčeným cílem první, obecné části, je seznámit čtenáře v nezbytném rozsahu s problematikou dokazování v trestním řízení, zejména s pojmem dokazování, jeho účelem, významem a specifickou terminologií. Stranou nemůže v žádném případě zůstat pojednání o procesu dokazování, ani analýza platné právní úpravy s důrazem na základní zásady důkazního práva a stručný přehled zvláštností dokazování v jednotlivých stádiích trestního procesu. Práce by pak jistě nebyla úplná, pokud by neobsahovala alespoň stručný přehled vý-

voje důkazního práva a jednotlivých důkazních prostředků v českých zemích.

Druhá část je pak věnována samotné problematice vlivu porušení předpisů o dokazování pro účinnost důkazů. V této části práce si kladu za cíl především obecnou klasifikaci jednotlivých vad dokazování a jejich důsledků. V této souvislosti bude pojednáno též o problematice důkazních zákazů v českém trestním procesu.

V návaznosti na obecný výklad o důkazních vadách se hodlám blíže věnovat především rozboru právní úpravy dokazování prostřednictvím nejpoužívanějších důkazních prostředků, kterými jsou výslechy obviněného a výslechy svědka. Zaměřím se na nejzávažnější vady, jež tyto důkazní prostředky postihují, a jejich důsledky na samotné trestní řízení. Těmito otázkami se budu též zabývat z pohledu judikatury soudů.

V závěru mé práce chci alespoň stručně pojednat o aktuální otázce, zda lze za procesně účinný považovat důkaz, k němuž byla využita informace získaná prostřednictvím důkazu absolutně neúčinného (otázka tzv. „Plodů z otráveného stromu“).

2. DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

2.1. Nástin vývoje dokazování v českých zemích

Je téměř nepochybné, že k závažným narušením společenských vztahů, které dnes označujeme, jako trestné činy docházelo již v dávných dobách, na samém počátku lidské civilizace. Z dob počátků českého státu víme o řešení těchto konfliktů velmi málo. Z ústní tradice, zachycené později písemně v prvních legendách a kronikách se dá dovodit, že v rodové slovanské společnosti se případy vražd, zabití, krádeží a jiných deliktů řešili mimosoudně, individuální svépomocí, podpořenou zpravidla rodovou solidaritou (krevní mstou).¹

Počátky soudnictví, jakožto zvláštní státní funkce se vytvářejí teprve v raně feudálním českém státě v 9. a 10. století. Feudální trestní právo užívalo celou řadu velmi svérázných důkazních prostředků. Středověký trestní proces pak důkazy označoval, jako průvody. Jedním z nejstarších důkazních prostředků (průvodů) byly tzv. Boží soudy (ordály), které znal středověký trestní proces de facto až do 15. století. Ordálů byla celá řada, např. ordál ohněm, vodou, žhavým železem. Zvláštním druhem ordálu byl soudní souboj, kde o vítězi sporu rozhodoval výsledek souboje (vítěz souboje byl též vítězem sporu), nebo ordál vkládáním prstů obžalovaného do ran zavražděného. Pokud tekla krev, byl vinen. Vedle těchto průvodů se používalo též přísahy. Postupem času se objevují i důkazy listinou a osobní svědectví. Prakticky od 13. století je v českém trestním procesu užíváno jako důkazní prostředek mučení (tortura), kterým bylo obyčejně

---

¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 19.

vynucováno doznání obviněného. Platilo, že výpověď učiněná na mučidlech je obdařena vyšším stupněm věrohodnosti.

Tyto průvody měly subjektivně-formální povahu. Nešlo o důkaz konkrétních skutečností, tedy skutkového stavu, ale jen o otázku viny, která byla přímým výsledkem použití těchto prostředků, nikoli výsledkem skutečného uvážení prokázaných okolností případu.²

V dobách pozdějších dochází ke kodifikaci pevných důkazních pravidel (tzv. Jozefínou)³ a k postupnému omezování tortury, jejíž použití omezila značně tzv. Tereziána⁴ a to výhradně na hrdelní delikty. Její význam spočívá také v tom, že definitivně konstituuje trestní řízení jako samostatný typ soudního procesu. V této době dominují především dva důkazní prostředky. Výslech obviněného a svědectví. Z hlediska dokazování platila zásada doznání je korunou důkazu, a proto bylo zpravidla cílem dokazování dosáhnout doznání obviněného za každou cenu, především pak prostřednictvím tortury. K úplnému zrušení tortury pak dochází za vlády Josefa II, roku 1776.

Se zrušením tortury souvisí vznik a rozšíření zákonné teorie průvodní ovládané objektivně materiálním principem dokazování, směřujícím k prokázání skutkového stavu a nikoliv pouze viny. Zákonná teorie průvodní bývá rozlišována ve dvou formách:

- 1) *negativní*, jestliže soudce nesměl pokládat určitou skutečnost za prokázanou bez určité povahy důkazů,
- 2) *pozitivní*, jestliže soudce musel určitou skutečnost pokládat za dokázanou, byla-li zde určitá míra důkazů

² Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A. Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 293.

³ *Constitutio Criminalis Josephina* z roku 1707.

⁴ *Constitutio Criminalis Theresiana* z roku 1768

Teprve relativně pozdě se vyvinuly zásady, na nichž spočívá dnešní dokazování. Zejména pak zásada volného hodnocení důkazů, která nepřipouští podobná omezení, na nichž spočívala zákonná teorie průvodní.⁵

Ze zásadních právních předpisů je nutné zmínit tzv. Wirthův trestní řád z roku 1850, který, ač neměl dlouhého trvání, byl významným legislativním počinem, který nahradil zákonnou teorii průvodní zásadou volného hodnocení důkazů. Nastalo však období upevnění absolutismu a trestní řád z roku 1853 obnovil původní zásady. Významným legislativním dílem byl tzv. Glaserův trestní řád z roku 1873, který obsahoval nový způsob vedení trestního řízení na základě zásady obžalovací. V oblasti hodnocení důkazů platila zásada volného hodnocení důkazů. O jeho kvalitách svědčí i skutečnost, že v českých zemích platil de facto až do roku 1950, kdy byl nahrazen novým trestním řádem (zákon č. 87/1950 Sb.). Tento právní předpis navázal v mnohém na předchozí právní úpravu, ovšem podstatným problémem bylo jeho uplatňování v praxi. Počátkem ledna roku 1962 nabył účinnosti současný zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), který byl publikován pod číslem 141/1961 Sb. Tento trestní řád, novelizován více než čtyřiceti pozměňovacími zákony, platí dodnes.

2.2. Pojem a význam dokazování

Hlavním účelem trestního řízení je upravit postup orgánů v něm činných tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni [§1 odst. 1

---

⁵ *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 294.

zákona č. 141/1961, o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“)]. Předmětem každého trestního řízení je určitý skutek. Vždy se však jedná o skutek, který se stal v minulosti a který orgány činné v trestním řízení, jež o něm mají rozhodovat, nepozorovaly. Pozorovat jej dokonce ani nemohly, protože by to nutně vedlo k jejich vyloučení podle ustanovení § 30 odst. 1 trestního řádu pro důvodnou pochybnost o jejich nepodjatosti. Orgány činné v trestním řízení mohou tedy skutek poznat pouze nepřímou jeho rekonstrukcí za pomoci jiných, zprostředkujících skutečností. Činí tak zvláštním postupem, který se nazývá dokazování. Lze tedy říci, že dokazováním se v trestním právu procesním rozumí trestním řádem vymezený postup orgánů činných v trestním řízení za zákonem vymezené součinnosti stran, jehož smyslem je poznání skutkových okolností důležitých pro další postup orgánů činných v trestním řízení a v konečné fázi i pro rozhodnutí.⁶

Dokazování je vedle rozhodování nejdůležitější procesní činností orgánů činných v trestním řízení, protože umožňuje zjistit skutkový základ pro jejich rozhodování. Zásada materiální pravdy (§ 2 odst. 5 trestního řádu) ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro každé jejich rozhodnutí. Jen takové zjištění, k němuž dospěly orgány činné v trestním řízení po dokazování provedeném dostatečné kvalitě, v potřebném rozsahu a za dodržení všech zákonných požadavků, může vést ke správnému, spravedlivému a přesvědčivému rozhodnutí ve věci. Na kvalitě provedeného dokazování tedy přímo závisí výsledek celého procesu a tím i do-

---

⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 374.

sažení účelu trestního řízení. Nesporný význam dokazování spočívá také v tom, že umožňuje aktivní účast stran v trestním řízení a uplatnění jejich práv.⁷

2.3. Základní pojmy důkazního práva

V důkazním právu se používá celá řada specifických výrazů či slovních spojení, které vyjadřují okruh problémů, jimiž se důkazní právo zabývá. V platném trestním řádu sice výklad těchto pojmů nenalezneme, avšak současná nauka hovoří o důkazním právu, resp. dokazování, o důkazu, resp. důkazní skutečnosti, předmětu důkazu, resp. předmětu dokazování, o důkazním prostředku, resp. důkazu.⁸

Důkazním právem se v objektivním smyslu rozumí souhrn právních předpisů a pravidel upravujících postup nejen orgánů činných v trestním řízení, ale i dalších subjektů dokazování, při vyhledávání, provádění a hodnocení důkazů. Tento postup pak nazýváme *dokazováním*.

Jak již bylo uvedeno výše, dokazováním si orgány činné v trestním řízení zjišťují skutkový podklad nejen pro meritorní rozhodnutí, ale i pro určení dalšího postupu v trestním řízení. Skutková okolnost, která má být prostřednictvím dokazování zjištěna, se v науce označuje jako *předmět důkazu*.

Jako *důkazní prostředek* je pak nazývána procesní činnost orgánu činného v trestním řízení, která slouží ve smyslu trestního řádu k poznání skutkové okolnosti, jež má být zjištěna.⁹ V kontextu tohoto vymezení jsou důkazními prostředky

⁷ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 693.

⁸ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A. Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 296.

⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 377.

např. výslech obviněného, svědka, znalce, ohledání osob, či věci dle §114 a §115 trestního řádu, kdy orgán činný v trestním řízení přímým pozorováním, vlastními smysly zjišťuje skutečnosti důležité pro trestní řízení. §89 odst. 2 trestního řádu stanoví, že za důkaz (důkazní prostředek) může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci a dále obsahuje jejich demonstrativní výčet. Z této zásady však existuje celá řada výjimek, o nichž bude podrobněji pojednáno níže.

Pramenem důkazů (nosieli důkazů¹⁰) jsou v nauce trestního práva procesního nazývány osoby, nebo věci, z nichž je čerpána informace o určité skutkové okolnosti, resp. předmětu dokazování. Podle hlediska pramene důkazů (nositele důkazů) se v odborné literatuře někdy důkazy člení na osobní a věcné. Mezi osobní se zařazují výslechy osob (obviněného, svědka, znalce) a ohledání osob, mezi věcné pak přečtení listiny a ohledání předmětů. Výše uvedené členění bývá některými autory odmítáno zejména s poukazem na jeho význam a potíže se zařazením důkazu ohledáním.¹¹

Důkazem v procesním smyslu se rozumí přímý poznatek, nebo výsledek činnosti orgánu činného v trestním řízení při dokazování (např. obsah výpovědi vyslychané osoby, obsah listin, výsledek znaleckého zkoumání, poznatky získané ohledáním místa činu, věci nebo osoby atd.). Jde tedy o přímý poznatek (informaci) nebo výsledek získaný z důkazního prostředku při procesním dokazování orgánem činným v trestním řízení o skutkové okolnosti, která se stala v minulosti a má se dokazovat. Jen o důkazy v tomto smyslu může orgán činný

¹⁰ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 315.

¹¹ Čiřářová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A. Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 300.

v trestním řízení opřít svá skutková zjištění, která jsou podkladem pro jeho rozhodnutí.

Pro vymezení pojmu *důkazu* není rozhodné, zda se výsledek (poznatek) získaný procesním dokazováním při jeho hodnocení ze strany orgánu činného v trestním řízení ukáže jako nezávažný (nelze z něho činit poznatky o předmětu důkazu), nebo nepravdivý. Stejně tak není z hlediska pojmu důležité, zda při provádění procesní činnosti, např. výslechu obviněného, svědka došlo k porušení procesních předpisů, tedy způsobu stanoveného pro jeho provedení zákonem. I nepravdivý, nezávažný, nebo dokonce nezákonný důkaz je důkazem v procesním smyslu a příslušný orgán činný v trestním řízení se s ním musí v souladu s trestním řádem vypořádat.¹² Podrobněji bude o důsledcích porušení předpisů o dokazování pojednáno dále.

2.4. Předmět a rozsah dokazování

Lze říci, že *předmětem dokazování* se v českém trestním řízení rozumí okruh skutečností, jež je nutné v trestním řízení dokazovat a které jsou přímo nebo nepřímo důležité pro rozhodnutí.¹³ Okruh těchto okolností je stanoven výčtem v ustanovení § 89 odst. 1 trestního řádu, které říká, že v trestním stíhání je třeba v nezbytném rozsahu dokazovat zejména, zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin, zda tento skutek spáchal obviněný, popřípadě z jakých pohnutek, podstatné okolnosti mající vliv na posouzení nebezpeč-

¹² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 378.

¹³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 386.

nosti činu, podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele, podstatné okolnosti umožňující stanovení následku a výše škody způsobené trestným činem a okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.

Z dikce tohoto ustanovení trestního řádu je zřejmé, že zákon nevypočítává skutečnosti a okolnosti, které je třeba v trestním řízení dokazovat taxativně, ale jedná se pouze o výčet příkladný. Tak je tomu proto, že okruh otázek, kterými se bude třeba v konkrétním případě zabývat, resp. co bude třeba v tom kterém případě dokazovat, není zpravidla možné určit předem. Trestní řád tedy pouze vymezuje okruh okolností a skutečností, kterými se bude potřebné zabývat prakticky v každém trestním řízení. Platná právní úprava tak ponechává orgánům činným v trestním řízení dostatečný prostor k uvážení, které z okolnosti a skutečnosti v konkrétním případě učiní předmětem dokazování.

Předmětem dokazování v konkrétní věci jsou vždy všechny okolnosti důležité pro trestní řízení. Proto bude nezbytné, vedle otázek výše uvedených, učinit předmětem dokazování též okolnosti, které jsou důležité pro postup v řízení (např. okolnosti odůvodňující zproštění povinnosti svědčit, přerušování řízení apod.).¹⁴

Na tomto místě je nutné připomenout, že zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, v ustanovení § 55 a § 56 ukládá orgánům činným v trestním řízení učinit předmětem dokazování a objasňovat se zvláštní pečlivostí určitý specifický okruh otázek s ohledem na zvláštnosti řízení ve věcech mladistvých. Jedná se o osobní, rodinné a sociální poměry mladistvého a jeho aktuální životní situaci.

¹⁴ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 333.

V trestním řízení je třeba dokazovat jen ty skutečnosti a okolnosti, jež jsou důležité pro to které trestní řízení. Dokazování skutečností, které jsou pro věc bezvýznamné, by pouze neúměrně oddalovalo vydání rozhodnutí ve věci samé a ohrožovalo by dosažení účelu trestního řízení. Některé okolnosti však není třeba dokazovat, a to i v případě, že jsou důležité pro rozhodnutí nebo pro postup v řízení.

V první řadě se jedná o právní předpisy uveřejněné ve Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv podle zvláštních předpisů. Zde platí obecná zásada *iura novit curia* (soud zná právo). Dále není třeba dokazovat ty skutečnosti, které považujeme ze zkušenosti za pravdivé a o jejichž pravdivosti není rozumná pochybnost (např. příčetnost v době spáchání trestného činu). Činit předmětem dokazování nelze též skutečnosti, o kterých již bylo rozhodnuto způsobem pro trestní řízení závazným nebo kde je rozhodnutí o takové otázce vyhrazeno jinému orgánu (např. rozhodnutí týkající se osobního stavu).¹⁵

Rozsah dokazování velmi úzce souvisí s jeho předmětem. Pod tímto pojmem rozumíme množství důkazů, jimiž má být prokázána určitá okolnost důležitá pro trestní řízení (předmět dokazování).

Jak již bylo uvedeno výše, předmět dokazování je určen vždy individuální povahou konkrétního případu. Obdobné je to též s rozsahem dokazování. Určení předmětu a rozsahu dokazování není jednorázovým procesem. Předmět i rozsah dokazování se budou zpravidla rozšiřovat či zužovat s měnícím se důkazním stavem (postupem objasňování věci). Zejména pro stanovení rozsahu dokazování pak bude určující stadium

---

¹⁵ *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 307 an.

trestního řízení a případně též forma přípravného řízení. V přípravném řízení trestním jsou předmět a rozsah dokazování určeny a limitovány především skutkem, pro který bylo zahájeno trestní stíhání (např. výslech svědka, je-li dle trestního řádu v přípravném řízení přípustný). V řízení před soudem je tímto limitem obžaloba. Těžiště dokazování v trestním procesu by však vždy mělo spočívat v řízení před soudem, kde se v nejširší míře uplatňují základní zásady trestního řízení.

2.5. Proces dokazování

Proces dokazování je možno rozdělit do několika fází. Jsou jimi:

- a) Vyhledávání důkazů
- b) Opatření důkazů
- c) Provádění a procesní zajištění důkazů
- d) Prověrka důkazů
- e) Hodnocení důkazů¹⁶

Zde je třeba upozornit, že ve skutečnosti nejsou jednotlivé fáze procesu dokazování od sebe odděleny. Je tomu spíše naopak. Jednotlivé fáze se vzájemně prolínají a velmi úzce spolu souvisí, neboť může nastat situace, že v průběhu opatřování a provádění jednoho důkazu bude vyhledán důkaz další.

Úkolem první fáze procesu dokazování, tedy *vyhledávání důkazů*, je zjištění jejich existence. V trestním řízení je vyhledávání důkazů především záležitostí orgánů činných v trestním řízení, jak jim ukládá zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 trestního řádu). Důkazy mohou samozřejmě vyhledat a

¹⁶ *Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 400 an.*

předložit také strany trestního řízení. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu (§ 89 odst. 2 trestního řádu).

Opatřením důkazu se míní získání dispoziční moci nad důkazem některým z oprávněných orgánů činných v trestním řízení (např. poté, co byla na výzvu takového orgánu vydána doličná věc). Tuto fázi je třeba v trestním řízení přísně odlišovat od fáze vyhledávací, která jí předchází. Z hlediska zákonnosti totiž může být vyhledání důkazu zákonné, avšak jeho opatření nezákonné a naopak. Procesní důsledky porušení zákona nejsou v obou případech stejné.¹⁷

Provádění a procesní zajištění důkazů zahrnuje procesní úkony, jimiž si orgány činné v trestním řízení zákonem stanoveným způsobem opatřují z pramene důkazu poznatky o skutečnostech významných pro danou trestní věc. Každý provedený důkaz musí být také procesně zajištěn. Činí se tak nejčastěji do protokolu, ale i jinak (zvukový záznam, videozáznam, fotodokumentace).¹⁸

Prověřování důkazů není vlastně samostatnou fází. Provádí se v průběhu celého procesu dokazování.¹⁹ Prověrkou důkazů a jejich rozbořem se zjišťuje a objasňuje vztah jednotlivých důkazů, jejich návaznost na jiné důkazy a odstraňují se případné rozpory. Prověřuje se např. zda svědek mohl skutečně vidět z místa, kde se nacházel, to, o čem tvrdí, že viděl, hledisko jeho vztahu k obviněnému apod.). K tomuto účelu pak slouží zvláštní způsoby dokazování dle trestního řádu,

¹⁷ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 402.

¹⁸ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 717.

¹⁹ Mathern, V. Dokazovanie v Československom trestnom procese. Bratislava: Obzor, 1984, s. 90.

jako jsou prověrka na místě, vyšetřovací pokus apod. Prověrka důkazů je důležitým a nezbytným předpokladem jejich hodnocení.

Hodnocení důkazů je závěrečnou a nejdůležitější fází procesu dokazování, která se velmi významně prolíná s prověrkou důkazů (viz výše). Hodnocení důkazů je myšlenkovou činností orgánů činných v trestním řízení, kterou tyto orgány na základě provedené analýzy přisuzují získanému důkazu určitou hodnotu, pokud jde o jeho závažnost, zákonnost a pravdivost,²⁰ přičemž *závažností důkazu* se rozumí jeho upotřebitelnost v daném řízení, resp. zda lze z hlediska jeho obsahu činit poznatky o předmětu důkazu. *Zákonností důkazu* se pak rozumí zjištění, zda byl důkaz získán procesním postupem, který je v souladu se zákonem. Konečně hodnocením *pravdivosti důkazu* se dochází k závěru, zda obsah provedeného důkazu je pravdivý, tedy které závažné skutečnosti, o nichž důkaz podává zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané, existující) skutečnosti a které nikoliv.²¹

Při hodnocení důkazů, dle soudní praxe,²² by se orgán činný v trestním řízení měl v první řadě vypořádat s otázkou jeho zákonnosti. Bude-li totiž důkaz shledán pro nezákonnost, zejména s ohledem na jeho opatření a provedení, za absolutně neúčinný, nebude třeba se již zabývat hodnocením žádného z dalších kritérií (závažnost, pravdivost). Dalším hlediskem v pořadí by mělo být hodnocení závažnosti důkazů pro trestní řízení. Zde lze připomenout, že dokazovat je nutné jen takové skutečnosti, které jsou důležité pro trestní řízení. Je-li důkaz

²⁰ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 402.

²¹ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 342.

²² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 402.

vyhodnocen z hlediska předmětu dokazování jako neupotřebitelný, tedy nezávažný, je z dalšího hodnocení vyloučen. Posledním v pořadí hodnocení důkazů pak bude hledisko pravdivosti (věrohodnosti). To, zda je důkaz pravdivý či nikoliv, hodnotí orgán činný v trestním řízení volně podle svého přesvědčení. Toto hledisko bude vždy poslední v pořadí. Bylo by totiž zbytečné zabývat se hodnocením pravdivosti důkazu, který je pro danou věc nezávažný nebo dokonce nezákonný.

2.6. Průběh dokazování

Trestní řízení pravidelně zahrnuje tato stadia:

- I. přípravné řízení
- II. předběžné projednání obžaloby,
- III. hlavní líčení a bylo-li podáno odvolání, následuje
- IV. řízení o odvolání

Dokazování se provádí prakticky ve všech výše zmíněných stádiích trestního řízení. V každém z nich má však dokazování určité zvláštnosti, které jsou důsledkem rozdílného účelu jednotlivých stádií trestního procesu. Trestní řízení samozřejmě nutně nemusí projít všemi obvyklými stádii, ale může být na základě provedení dokazování skončeno v kterémkoliv z nich. Obecně lze říci, že těžiště dokazování (za stávající koncepce českého trestního řízení) se nachází v řízení před soudem. V předsoudních stádiích je rozsah provádění důkazů podstatně omezen. Jinak tomu bylo před novelou trestního řádu provedenou zákonem č.265/2001 Sb.

Ad I) Dokazování v přípravném řízení

Dle ustanovení § 12 odst. 10 trestního řádu se přípravným řízením rozumí „úsek řízení podle tohoto zákona od se-

psání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci jinému orgánu nebo zastavení trestního stíhání, anebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin a vyšetřování“.

Přípravné řízení je prvním stadiem trestního řízení. Cílem přípravného řízení je nejen prověřit podezření ze spáchání trestného činu a opatřit podklady pro podání obžaloby, ale také zabránit nedůvodnému postavení obviněného před soud.²³

Současná právní úprava rozeznává tři formy přípravného řízení zavedené novelou trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Jednotlivé formy se liší podmínkami, za nichž je lze konat, rozsahem opatřovaných nebo prováděných důkazů i způsobem jejich ukončení. Rozhodné pro formu přípravného řízení je zejména závažnost trestného činu, o kterém se má konat trestní řízení. Můžeme rozlišit:

- a) *Standardní přípravné řízení*,
- b) *Rozšířené přípravné řízení* [trestné činy, o kterých koná v prvním stupni řízení krajský soud (srov. § 17, § 168 odst. 1 trestního řádu)],
- c) *Zkrácené přípravné řízení* (koná se o nejméně závažných trestných činech za podmínek § 179a trestního řádu).²⁴

²³ *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 419 an.

²⁴ *Jelínek, J., a kol.* Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 433.

Na tomto místě je vhodné poznamenat, že pojmy standardní a rozšířené přípravné řízení nejsou pojmy legálními, ale jsou naukou a praxí zažitá a běžně používaná.

Jak již bylo uvedeno, přípravné řízení je zahájeno sepsáním záznamu o zahájení úkonu trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů podle § 158a trestního řádu. V rámci postupu předcházejícího zahájení trestního stíhání policejní orgán opatřuje k objasnění a prověření skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, potřebné podklady a nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu. K tomuto je ze zákona vybaven celou řadou prostředků (srov. § 158 odst. 3 trestního řádu).

Obecně lze říci, že v předsoudním stádiu trestního řízení lze opatřovat důkazy použitelné v řízení před soudem až po zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Je tomu tak proto, aby byla důsledně dodržena všechna procesní práva obviněného. Trestní řád však činí z tohoto pravidla výjimky, zejména v podobě neodkladných a neopakovatelných úkonů spočívajících ve výslechu svědka a rekognici (§ 158a trestního řádu), nebo jde-li o důkazy získané prostřednictvím operativně pátracích prostředků (§ 158b odst. 3 trestního řádu). Z hlediska dokazování pak trestní řád nerozlišuje u úkonů stanovených v § 158 odst. 3 písm. a) až f) trestního řádu jejich použitelnost v jiných fázích přípravného řízení, resp. v řízení před soudem. V řízení před soudem nepochybně obstojí odborná vyjádření, znalecké posudky, spisy a písemné materiály, protokoly o ohledání, výsledek zkoušky krve a rozboru biologického materiálu, zvukové a obrazové záznamy osob, výsledky daktyloskopického zkoumání, záznamy o pro-

hlídce těla a o výsledku zevního měření, tedy takové důkazy, na jejichž provedení nemá zásadní vliv skutečnost, v jaké fázi trestního řízení byly provedeny, ale pouze způsob jejich provedení.²⁵

Sdělením obvinění podle § 160 odst. 1 trestního řádu přechází přípravné řízení do stádia vyšetřování. Vyšetřování je jádrem přípravného řízení, v němž si orgány je konající opatřují podklad pro své rozhodnutí, kterým je buď podání obžaloby anebo postoupení věci, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, přerušování nebo zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby.²⁶ Postup při vyšetřování upravuje § 164 trestního řádu, jenž stanoví, že policejní orgán při vyšetřování postupuje z vlastní iniciativy tak, aby byly co nejrychleji a v potřebném rozsahu vyhledány důkazy k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu. Orgán konající vyšetřování je povinen vyhledávat důkazy bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Je též povinen pečlivě přezkoumat důkazy navrhané obviněným nebo jeho obhájcem (§ 164 odst. 3 trestního řádu).

Pro stanovení rozsahu dokazování ve stadiu vyšetřování bude v první řadě určující skutek, pro který bylo trestní stíhání zahájeno. Dále bude rozhodné, o jakou formu přípravného řízení se jedná (standardní či rozšířené). Ve standardním přípravném řízení musí být vyhledány a provedeny všechny potřebné důkazy, zejména takové, které mají povahu neodklad-

²⁵ *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repik, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 317.

²⁶ *Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.* Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 397.

ných a neopakovatelných úkonů. Omezení platí zejména pro provádění výslechů svědků, které lze provádět pouze za podmínek stanovených § 164 odst. 1 trestního řádu. Naopak v rozšířeném přípravném řízení bude často třeba důkazy nejen vyhledat a opatřit, ale v řadě případů i důkazy provést. Provedením důkazu v procesní formě stanovené zákonem se důkaz procesně zajišťuje i pro další řízení. To má mimořádný význam právě ve složitých kauzách, kde koná řízení v prvním stupni krajský soud. Důkaz může být totiž průběhem času významně porušen, nebo důkaz vůbec zanikne (např. svědek zapomene, co viděl, nebo dokonce zemře).²⁷ V rámci rozšířeného přípravného řízení není policejní orgán vázán podmínkami stanovenými v § 164 odst. 1 trestního řádu, za nichž lze provádět výslechy svědků (§ 169 odst. 1 trestního řádu). Ve zkráceném přípravném řízení je situace opačná. To se téměř celé koná v rámci postupu před zahájením trestního stíhání (nekoná se vyšetřování), provádějí se v podstatě pouze neodkladné a neopakovatelné úkony a vyslechne se podezřelý (§ 179b odst. 3 trestního řádu).

Při stanovení předmětu a rozsahu dokazování v přípravném řízení je nutné si vždy uvědomit účel přípravného řízení nově stanovený novelou trestního řádu provedenou zákonem č.265/2001 Sb. Jak již bylo uvedeno výše, hlavním úkolem současné koncepce tzv. slabého přípravného řízení je opatřit dostatečný podklad pro závěr této fáze řízení, tedy pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba a věci se má dále zabývat soud, anebo zda má být další trestní stíhání ukončeno. Není to však úkol jediný. Značný význam přípravného řízení spočívá také v tom, že v jeho rámci je možné (resp. nutné)

---

²⁷ *Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 339.*

procesně zajistit celou řadu důkazů, které by postupem času zanikly a nebylo by možné je použít před soudem v hlavním líčení, jež je klíčovou fází trestního řízení.

Ad II) Dokazování ve fázi předběžného projednání obžaloby

V tomto stadiu trestního řízení se obvykle dokazování neprovádí, jelikož jeho podkladem je zásadně spis. Nejedná se o stadium pravidelné, obligatorní. Předseda senátu jej nařídí, má-li za to, že jsou splněny podmínky stanovené § 186 trestního řádu. Účelem předběžného projednání obžaloby je zjištění, zda přípravné řízení bylo provedeno způsobem odpovídajícím trestnímu řádu, zda je důkazní materiál úplný a zda jeho výsledky dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud (§ 187 odst. 3 trestního řádu). K usnadnění rozhodnutí, zda nařídít předběžné projednání obžaloby, může soud vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení (§ 185 odst. 2 trestního řádu). Měl by to však být postup spíše výjimečný. Je třeba zdůraznit, že tímto postupem nelze v žádném případě jakkoliv vyplňovat mezery vyšetřování, odstraňovat jeho nedostatky nebo připravovat podklad pro rozhodnutí v hlavním líčení (k této problematice shodně rozhodnutí č. III/64 a č. 20/1972 Sb. rozh. tr.). Pokud dochází k výsledku obviněného, neměl by být zaměřen na podstatu obvinění. Účelem výsledku obviněného a opatření potřebných vysvětlení není dokazovat skutkový stav věci, ale pouze zajistit, aby soud mohl obžalobu předběžně projednat, nebo aby mohl ve věci nařídít hlavní líčení.²⁸

Ad III) Dokazování v hlavním líčení

²⁸ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 398.

Již bylo zmíněno, že těžiště českého trestního procesu, tedy i dokazování, leží hlavním líčení. Všechna předcházející stadia (přípravné řízení, předběžné projednání obžaloby) jsou pouze přípravou k hlavnímu líčení. V rámci hlavního líčení vrcholí celé trestní stíhání, jelikož se v něm rozhoduje o základní otázce trestního řízení, o vině obžalovaného a o trestu za spáchaný trestný čin. Správnost takového rozhodnutí je pak garantována co nejširším uplatněním základních zásad trestního řízení.

Trestní řád, v souladu se zásadou obžalovací, v ustanovení § 220 odst. 1 říká, že soud může rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Obžaloba tedy soudu stanovuje mantinely jeho rozhodování a tím de facto vymezuje i předmět a rozsah dokazování, které bude třeba provést. Při svém rozhodnutí pak smí přihlížet jen ke skutečnostem, které byly probrány v hlavním líčení, a opírat se o důkazy, které strany předložily a provedly, případně které sám doplnil (§ 220 odst. 2 trestního řádu). Jedná se o promítnutí zásady bezprostřednosti do rozhodování soudu v hlavním líčení. Rozhodnutí soudu tak může být založeno výhradně na skutkových okolnostech, kterými se soud zabýval v průběhu hlavního líčení a to zejména tak, že k jejich prokázání prováděl dokazování.²⁹ Dokazování v hlavním líčení má, oproti předcházejícím stadiím trestního řízení, určitá specifika upravená trestním řádem v jeho oddílu čtvrtém hlavě třinácté v § 207 až § 215.

Dokazování se v hlavním líčení zahajuje výslechem obžalovaného k obsahu obžaloby a byl-li uplatněn nárok na náhradu škody, též k tomuto nároku. Za určitých, zákonem stanovených podmínek je možné v hlavním líčení přečíst proto-

---

²⁹ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. II. díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 1688.

kol o dřívější výpovědi obžalovaného (srov. § 207 trestního řádu). Dále provádí předseda senátu jednotlivé důkazy (např. výslechy svědků, znalců) dle pořadí, které určí tak, aby nebylo řízení zbytečně zdržováno a aby bylo zaměřeno co nejúčinněji k objasnění věci (srov. § 203 odst. 3 trestního řádu). Platná právní úprava též umožňuje za zákonem přesně stanovených podmínek např. místo výslechu svědka nebo znalce v hlavním líčení přečíst protokol o dřívější výpovědi svědka či pouze písemný posudek znalce (např. § 211 odst. 1, 5 trestního řádu). Věcné důkazy jako jsou posudky, zprávy státních a jiných orgánů a další listiny se při hlavním líčení přečtou a umožní se do nich nahlédnout stranám, a pokud je to třeba, i svědkům a znalcům (§ 213 odst. 1 trestního řádu). § 214 trestního řádu pak ukládá dotázat se obžalovaného po každém provedeném důkazu, zda se k němu chce vyjádřit a případné vyjádření zapsat do protokolu. Nerespektování tohoto ústavně zaručeného práva obžalovaného na obhajobu (čl. 38 odst. 2 LPS, § 2 odst. 13 trestního řádu) by mělo charakter podstatné a závažné vady řízení.

Hlavní líčení řídí a dokazování provádí zpravidla předseda senátu. Provedením jednotlivého důkazu nebo úkonu může pověřit člena senátu (§ 203 odst. 1 trestního řádu). Předseda senátu, resp. soudce není ovšem jediným, kdo se na průběhu dokazování podílí. Dle ustanovení § 215 odst. 1 trestního řádu mohou státní zástupce, obžalovaný, jeho obhájce a zákonný zástupce, zúčastněná osoba, poškozený a jejich zmocněnci se souhlasem předsedy senátu klást vyslýchaným otázky, a to zpravidla tehdy, když předseda senátu své dotazy skončil a když už nemají otázek členové senátu. Zásadním průlomem v dosavadní teorii i praxi je ustanovení § 215 odst.

2 trestního řádu, podle něhož státní zástupce, obžalovaný a jeho obhájce mohou žádat, aby jim bylo umožněno provést důkaz, zejména výslech svědka nebo znalce. Předseda senátu jim vyhoví obzvláště tehdy, jestliže jde o důkaz prováděný k jejich návrhu nebo jimi opatřený a předložený.³⁰ Toto ustanovení dává stranám trestního řízení možnost se velmi výrazně podílet na procesu dokazování a do jisté míry tak omezuje závislost stran na provádění některých důkazů soudem. Je tak významným prvkem určujícím kontradiktorní charakter řízení před soudem.³¹

Jak již bylo řečeno, dokazování probíhající ve fázi hlavního líčení je zaměřeno k nejdůležitějšímu rozhodnutí v rámci trestního řízení, tedy k rozhodnutí o vině (resp. nevině), trestu a jeho výši. Bez ohledu na součinnost stran, které mohou být v této fázi i zcela nečinné, nese soud plnou odpovědnost za průběh dokazování a zjištění skutkového stavu v potřebném rozsahu, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5 trestního řádu.). Musí přitom dbát na důsledné dodržení všech předpisů a zásad dokazování. Jen dokazování provedené v souladu s příslušnými předpisy může vést ke správnému a spravedlivému rozhodnutí.

Ad IV) Dokazování v řízení o odvolání

Odvolání je jedním z řádných opravných prostředků a jediným, který lze podat proti dosud nepravomocnému rozsudku soudu prvního stupně. Jeho význam spočívá v tom, že vede k přezkoumání správnosti, zákonnosti a spravedlivosti rozsudku i řízení mu předcházejícího. Tím se stává velmi důležitým garantem práv a svobod osob, jichž se řízení týká, a vý-

³⁰ Císařová, D., Fenyk, J., Gřívna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A. Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 323.

³¹ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. II. díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 1655.

znamným prostředkem zajišťujícím dodržování zákonnosti v trestním řízení.³²

Dá se říci, že odvolací řízení dle platné právní úpravy je založeno na apelačním principu s prvky kasace. Posílení apelačních prvků v rozhodování odvolacího soudu a v souvislosti s tím i širší možnosti dokazování prováděného odvolacím soudem přinesla již zmíněná novelizace trestního řádu provedená zákonem č.265/2001 Sb.³³ Dnes silnější princip apelační ukládá odvolacímu soudu, aby po zrušení napadeného rozsudku nebo jeho části zásadně doplnil řízení provedením důkazů potřebných pro rozhodnutí a učinil ve věci rozhodnutí nové. Výjimkou jsou případy, pokud by šlo o rozsáhlé a těžko proveditelné dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně (§ 263 odst. 6 trestního řádu). V takovém případě se projeví prvek kasace a věc je vrácena soudu prvního stupně, aby dokazování v potřebném rozsahu doplnil. Z hlediska změny nebo doplnění skutkových zjištění odvolací soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem (§ 263 odst. 7 trestního řádu). Jedná se o projev zásady bezprostřednosti v odvolacím řízení. Důkazy se v rámci odvolání provádějí podle předpisů o provádění důkazů v hlavním líčení.

³² *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 525.

³³ *Šámal, P., a kolektiv,* Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 702.

3. ZÁKLADNÍ ZÁSADY DOKAZOVÁNÍ

3.1. Obecně o zásadách trestního řízení

Obecně lze základní zásady trestního řízení vymezit jako určité právní principy, vůdčí právní ideje, které jsou v důsledku své povahy základem, na němž je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů.³⁴ Významné zásady trestního řízení jsou v českém právním řádu obsaženy ve vnitrostátních normách, a to i nejvyšší právní síly (ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady pod č. 2/1993 Sb.), ale též v řadě mezinárodních smluv (např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Evropská úmluva o lidských právech). Důkladná znalost základních zásad trestního řízení je zcela klíčová nejen pro právní teorii, ale i každodenní praxi. Základní zásady trestního řízení jsou totiž důležitým interpretačním vodítkem pro výklad zákona a jeho institutů. Význam těchto zásad je důležitý i z hlediska tvorby práva, neboť nově zaváděné instituty a změny by vždy měly vyhovovat zásadám, na kterých je trestní proces jakožto funkční systém, vybudován. Je třeba mít vždy na paměti, že jednotlivé zásady nejsou od sebe přísně odděleny, naopak se vzájemně prostupují, podporují a doplňují. Porušením některé z nich dojde obvykle k porušení celé řady dalších.

Trestní řád vymezuje základní zásady v ustanovení § 2. V literatuře se objevuje řada přístupů jak základní zásady

³⁴ též Šámal, P., *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: CODEX Bohemia, 1999, s. 44.

třídít. Převažující je třídění jednotlivých zásad podle jejich obsahu následujícím způsobem:

- I. Obecné zásady* (zásada stíhání jen ze zákonných důvodů, zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů, zásada obhajoby);
- II. Zásady zahájení řízení* (zásada oficiality, zásada legality, zásada obžalovací);
- III. Zásada veřejnosti* (platná především v řízení před soudy);
- IV. Zásady dokazování* (zásada vyhledávací, zásada bezprostřednosti a ústnosti, zásada presumpce nevinny, zásada volného hodnocení důkazů);
- V. Zásada materiální pravdy*, jako jeden z cílů trestního řízení.³⁵

3.2. Zásada materiální pravdy

I když se v této kapitole budu dále zevrubněji zabývat především zásadami ovládajícími dokazování uvedenými výše pod bodem IV, nelze však nechat zcela bez povšimnutí zásadu materiální pravdy vyjádřenou v § 2 odst. 5 trestního řádu, která bývá někdy označována za vůdčí zásadu trestního řízení. Její podstata záleží v tom, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny v trestním řízení postupovat tak, aby byl v potřebném rozsahu zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. V trestním řízení se soud nemůže spokojit s tím, co strany jako pravdu (skutečnost) souhlasně uznávají (tzv. formální pravda). Vždy je třeba v řízení zjistit skutkový (skutečný) stav věci. Proto zásada materiální pravdy velmi úzce souvisí se zásadou vy-

³⁵ *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 59.

hledávací, o níž bude podrobněji pojednáno dále. Za jistou výjimku z této zásady je možné považovat ustanovení § 341b odst. 2. trestního řádu.

Zásada materiální pravdy se někdy v literatuře označuje též jako zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Vina obviněného musí být v trestním řízení vždy nepochybně (bez důvodných pochybností) prokázána. Zjištění pouhé pravděpodobnosti určitých skutečností k odsouzení nestačí, může mít vliv jen na postup v řízení (např. pro vyhledávání a provádění dalších důkazů). Nepodaří-li se tyto pochybnosti rozptýlit ani dalším dokazováním, bude nutné postupovat a rozhodnout v souladu s principem *in dubio pro reo* (při pochybnostech ve prospěch obžalovaného).

Dá se říci, že k naplnění zásady materiální pravdy, tedy ke zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, směřují a napomáhají všechny zásady trestního řízení. Tento cíl však není a nemůže být nadřazen zásadě řádného a zákonného procesu. Trestně stíhat lze jen způsobem, který trestní řád stanoví.³⁶

3.3. Zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 trestního řádu)

Jak jsem již uvedl, cílem dokazování je zjistit materiální pravdu. Zásada vyhledávací potom se zásadou materiální pravdy přímo souvisí, resp. vyplývá z povinnosti orgánů činných v trestním řízení zjistit materiální pravdu. Zásada vyhledávací tedy konkretizuje zásadu oficiality pro důkazní řízení tím, že ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost zjišťovat skutečnosti důležité pro trestní řízení, ať už svědčí ve prospěch

---

³⁶ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 131.

nebo v neprospěch obviněného, a to i bez návrhu stran či součinnosti stran. Trestní řád samozřejmě se součinností stran při dokazování počítá nejen v přípravném řízení, ale hlavně v řízení před soudem (např. § 89 odst. 2, § 180 odst. 3, § 215 odst. 2 trestního řádu). Je ovšem třeba zdůraznit, že obviněný (obžalovaný) nemá žádnou povinnost prokazovat svoji nevinu. Může, ale také se vůbec nemusí obhajovat nebo se účastnit provádění dokazování. Procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu v potřebném rozsahu a kvalitě leží plně na bedrech orgánů činných v trestním řízení. V přípravném řízení především na policejním orgánu a státním zástupci. Ve fázi řízení před soudem výhradně na soudu (§ 2 odst. 5 věta poslední trestního řádu). Může se totiž stát, že státní zástupce nesplní svoji zákonnou povinnost dokazovat vinu obžalovaného a zůstane zcela nečinný.

3.4. Zásada bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 trestního řádu)

Tato zásada se týká především soudní fáze trestního řízení. Zásada bezprostřednosti vyžaduje, aby soud při svém rozhodování přihlédl výlučně k důkazům, které byly v řízení provedeny. Pro zjištění skutkového stavu věci je nezbytné, aby důkazy byly provedeny přímo soudcem nebo byly provedeny dle předpisů o dokazování před ním. Je velmi důležité, aby soudce v hlavním líčení např. sám (osobně) vyslechl svědka a neomezil se jen na přečtení protokolu o jeho výpovědi. Získá tím možnost nejen vnímat obsah výpovědi, ale přímo osobu podávající svědeckou výpověď pozorovat a sledovat tak její chování a doprovodné projevy (nervozita, rozpačitost, gestikulace), které mohou být velmi důležité při hodnocení získaného důkazu.

Druhou směrnicí, kterou z hlediska dokazování zahrnuje zásada bezprostřednosti, je pravidlo, že soud má čerpat důkazy zásadně z pramene nejbližšího dokazované skutečnosti. Zásada bezprostřednosti je tak vysokou zárukou, že bude zjištěna materiální pravda.

3.5. Zásada ústnosti (§ 2 odst. 11 trestního řádu)

Zásada ústnosti přímo souvisí s výše zmíněnou zásadou bezprostřednosti, ale též veřejnosti. Její podstatou je skutečnost, že jednání soudu probíhá ústně a soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a zpravidla na základě ústně prováděných důkazů (výslechy svědků, obžalovaného). Ústně prováděné dokazování v rámci hlavního líčení pak vede k naplnění zásady bezprostřednosti a vytváří tím dobré předpoklady, že bude náležitě zjištěn skutkový stav věci. Ze zásady ústnosti musí existovat a existuje řada výjimek. Týkají se např. výslechu svědků (§ 102 odst. 2, § 211 trestního řádu).

3.6. Zásada presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 trestního řádu)

Jedná se o zásadu ústavně zakotvenou Listinou základních práv a svobod (čl. 40 odst. 2 Listiny). Trestní řád v § 2 odst. 2 stanoví, že „dokud pravomocným, odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se řízení vede, hledět, jako by byl vinen“. Tato zásada je úzce spjata se zásadou materiální pravdy a napomáhá výrazně jejímu uplatnění. Vyjadřuje požadavek, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny úplně a nepochybně prokázat vinu obviněného, resp. obžalovaného. Není-li vina obžalovaného plně prokázána, musí být vy-

nesen zprošťující rozsudek. V tomto smyslu platí pravidlo, že nedokázaná vina má význam jako dokázaná nevina.³⁷

Ze zásady presumpce nevinny z hlediska dokazování vyplývají v podstatě dvě pravidla. Prvním je, že obviněný, resp. obžalovaný není povinen dokazovat žádnou skutečnost. Aktivní účast v řízení je jeho právem, nikoliv povinností. Ze způsobu obhajoby obviněného (obžalovaného) nelze usuzovat na jeho vinu např. z toho, že záměrně nevyprávěl pravdu nebo se snažil vyslyšající orgány svést na falešnou stopu.³⁸

Druhé pravidlo, *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného) se uplatní za situace, kdy se vyskytnou neodstranitelné a podstatné skutkové pochybnosti o vině obviněného (obžalovaného). Je třeba zdůraznit, že toto pravidlo se týká výhradně otázek skutkových. Pro otázky právní je jeho užití vyloučeno z hlediska principu *iura novit curia* (soud zná právo).

3.7. Zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 trestního řádu)

Hodnocení důkazů je závěrečnou fází procesu dokazování. Je to myšlenková činnost orgánu činného v trestním řízení, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota z hlediska závažnosti, věrohodnosti a pravdivosti. Zásada volného hodnocení důkazů vyjádřená v § 2 odst. 6 trestního řádu znamená, že všechny orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy vždy volně na základě svého vnitřního přesvědčení po pečlivém uvážení všech okolností případu. Nikde (žádným právním předpisem) není závazně stanoveno, jaká je míra důkazů potřebných

³⁷ *Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 77.

³⁸ *Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.* Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 381.

k prokázání určité skutečnosti, ani důkazní síla jednotlivých důkazů, resp. důkazních prostředků.

Zásada volného hodnocení důkazů je vybudována na vnitřním přesvědčení orgánů činných v trestním řízení, které ovšem není projevem libovůle nebo svobody takového orgánu, ale vytváří se všestranným, hlubokým a logickým zhodnocením důkazů i jejich vzájemných souvislostí s přihlédnutím ke všem okolnostem případu.³⁹ Vnitřní přesvědčení orgánů činných v trestním řízení musí být v jejich rozhodnutí řádně odůvodněno. Tak např. § 125 odst. 1 trestního řádu stanoví, že pokud rozsudek obsahuje odůvodnění, soud v něm vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, jak se soud vypořádal s obhajobou, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů. Obdobná pravidla platí pro usnesení (§ 134 odst. 2 trestního řádu). Za jistou specifickou výjimku lze považovat zjednodušený písemný rozsudek (§ 314d odst. 3 trestního řádu).

Jakožto protiklad tzv. legální teorie průvodní je zásada volného hodnocení důkazů důležitým předpokladem pro zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, resp. materiální pravdy.⁴⁰

---

³⁹ *Mathern, V.* Dokazovanie v Československom trestnom procese. Bratislava: Obzor, 1984, s. 101.

⁴⁰ *Šámal, P., a kolektiv,* Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 31.

4. OBECNĚ K DŮSLEDKŮM PORUŠENÍ PŘEDPISŮ O DOKAZOVÁNÍ

4.1. Předpisy upravující dokazování

Některé společné otázky týkající se dokazování v trestním řízení upravuje trestní řád v páté hlavě nazvané „Dokazování“. Provádění důkazů podle této hlavy trestního řádu se uplatní ve všech stádiích trestního řízení a při všech úkonech orgánů činných v trestním řízení, jestliže se v rámci nich provádí dokazování a není-li zákonem jejich postup omezen na jiné úkony nebo jen na možnost provedení určitých důkazů.⁴¹ Z výše uvedeného je tedy patrné, že hlava pátá trestního řádu není úpravou zcela vyčerpávající. Další pravidla pro dokazování jsou stanovena obecně v některých odstavcích § 2 trestního řádu, kde je obsažena zásada presumpce neviny, zásada oficiality, zásada vyhledávací a zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, zásada volného hodnocení důkazů, zásada ústnosti a bezprostřednosti. O těchto zásadách bylo blíže pojednáno v kapitole o základních zásadách trestního řízení.

Dokazování je dále upraveno v řadě ustanovení trestního řádu specificky pro jednotlivá stadia trestního řízení s ohledem na jejich zvláštnosti. Pravidla pro postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání včetně provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů jsou stanovena např. v ustanoveních § 158 odst. 3, odst. 8, § 158a, § 160 odst. 4 trestního řádu). Pro fázi přípravného řízení obsahuje právní úpravu § 164 trestního řádu, pro zkrácené přípravné řízení pak § 179b trestního řádu. Pro dokazování v řízení před soudem jsou důležitá zejména

⁴¹ Šámal, P., a kolektiv, *Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 691.

ustanovení § 180 odst. 2, 3, § 203 odst. 1, § 207 až § 216 a § 218 trestního řádu. § 314b odst. 2 a § 314d odst. 2 trestního řádu obsahují pravidla dokazování pro zjednodušení řízení před samosoudcem atd.

Nemalý význam z hlediska dokazování v trestním řízení mají též ustanovení o zajišťovacích úkonech, např. vydání a odnětí věci dle § 78 a § 79 trestního řádu. Není též možné nezmínit např. § 88 a § 88a trestního řádu o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. S dokazováním velmi úzce souvisí i podmínky užití operativně pátracích prostředků stanovené § 158b až § 158f trestního řádu. Některé zvláštnosti v řízení proti mladistvým jsou upraveny § 55 až § 58 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Výčet ustanovení upravujících dokazování provedený v předchozích odstavcích není v žádném případě vyčerpávající. Lze na něm však velmi dobře ilustrovat množství předpisů, pravidel a výjimek ovládajících dokazování nebo s dokazováním souvisejících. Jejich porušení má často závažné procesní důsledky z hlediska účinnosti takto získaných důkazů. Právě problematice účinnosti důkazů v souvislosti s porušením předpisů o dokazování se budu podrobněji věnovat v následujících kapitolách této práce.

4.2. Pojem zákonnosti a účinnosti důkazu

Zákonnost důkazu je jedním z kritérií, které je zkoumáno při jeho hodnocení v rámci procesu dokazování. Za nezákonný důkaz můžeme považovat ten, který byl opatřen nebo proveden v rozporu s předpisy o dokazování, resp. se zákonem. Zákonnost důkazu lze dle Repíka posuzovat z těchto hledisek:

1. Zda byl důkaz opatřen z pramene, který stanoví, popřípadě alespoň připouští zákon.
2. Zda byl důkaz opatřen a proveden procesním subjektem k tomu zákonem oprávněným.
3. Zda byl důkaz opatřen a proveden v tom procesním stadiu, v němž je příslušný procesní subjekt podle zákona oprávněn opatřovat a provádět důkazy v procesním smyslu, tj. takové důkazy, které mohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním stíhání, zejména pro rozhodnutí soudu.
4. Zda opatřený a provedený důkaz se týká předmětu dokazování v daném procesu, tj. zda se týká skutku, o němž se řízení vede, popřípadě otázek, o nichž lze a je třeba podle zákona v souvislosti s tímto skutkem v řízení rozhodovat.
5. Zda byl důkaz opatřen a proveden způsobem, který stanoví, popř. připouští zákon.

Lze tedy shrnout, že zákonnost důkazu je určena *subjektem a předmětem dokazování, stadiem procesu*, v němž se dokazování provádí, *prameny důkazu a způsobem dokazování*.⁴²

Porušení předpisů o dokazování má zpravidla závažné procesní důsledky především z hlediska důkazního významu (použitelnosti) takto vadně opatřeného důkazu. Nutno však poznamenat, že ne každé porušení předpisů má vždy stejný význam. Podle teorie i praxe je vadně provedený nebo nezákonným způsobem opatřený důkaz podle povahy a závažnosti porušení zákona buď *absolutně neúčinný* (nepřípustný, tj. nelze k němu přihlížet a musí být vyloučen z hodnocení při zjišťování skutkového

⁴² Repík, B. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. Bulletin advokacie, červen-září 1982, s. 125-127.

stavu) nebo *relativně neúčinný* (tj. nelze k němu přihlížet, jen dokud se neodstraní vada, která se při jeho opatřování nebo provádění sběhla) anebo jde o důkaz *plně účinný*, protože vada, ke které došlo, není podstatná. Vada, která má za následek neúčinnost důkazu (absolutní, relativní), musí tedy být vadou podstatnou.⁴³ Rozhodné pro odlišení absolutně a relativně neúčinných důkazů není tedy závažnost vady (musí být vždy podstatná), ale to, zda jejich podstatnou vadu lze dodatečně odstranit a tím důkaz z hlediska použitelnosti zhojit (konvalidovat). Např. relativně neúčinný bude výslech svědka vázaného mlčenlivostí podle § 99 trestního řádu. Jelikož se jedná o vadu odstranitelnou (mlčenlivosti bude dodatečně zproštěn), bude jejím odstraněním důkaz plně použitelný. Původně vadný důkaz se tak stane bezvadným.⁴⁴

Platný trestní řád, až na jedinou výjimku (§ 89 odst. 3), o které bude pojednáno dále, neobsahuje žádný výčet ani kategorizaci možných vad provedených důkazů, ani se nezmiňuje o jejich účinku. Proto nepoužitelnost důkazů pro podstatné vady, jimiž jsou zatíženy, bude nutné dovodit výkladem, a to v každém konkrétním případě zvlášť. Bohumil Repík⁴⁵ poukazuje ve své práci na skutečnost, že při hodnocení zákonnosti dokazování nelze vystačit pouze s předpisy trestního řádu, zejména s ohledem na použité (použitelné) důkazní prostředky vyjmenované toliko demonstrativně v ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu. Zákonost důkazu, resp. důkazního prostředku bude vždy nutné zkoumat nejen z hlediska jednotlivých ustanovení trestního řádu a základních zásad trestního řízení, ale též z pohledu právního řá-

⁴³ Repík, B. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. Bulletin advokacie, červen-září 1982, s. 128.

⁴⁴ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 720.

⁴⁵ Repík, B. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. Bulletin advokacie, červen-září 1982, s. 125.

du jako celku, zejména Ústavou a Listinou zaručených práv a svobod. V literatuře bývá zmiňováno ještě další, mimoprávní kritérium zákonnosti použitého důkazního prostředku. Je jím požadavek, že vždy musí jít o důkazní prostředky podle současných vědeckých poznatků způsobilé k poznávání skutečnosti.

4.2.1. Hlediska posuzování zákonnosti důkazu

Jednotlivá kritéria posuzování zákonnosti již byla zmíněna v pojednání o pojmu zákonnosti a účinnosti důkazu. V rámci této podkapitoly se budu podrobněji věnovat jednotlivým hlediskům.

Ad 1) *Zda byl důkaz opatřen z pramene, který stanoví, popřípadě alespoň připouští zákon:*

V souvislosti se zákonností důkazů se musíme zabývat otázkou, zda byl důkaz získán prostřednictvím důkazního prostředku, který zákon uvádí, popřípadě alespoň připouští. § 89 odst. 2 trestního řádu říká, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, a dále uvádí neuzavřený, demonstrační výčet jednotlivých, nejčastěji užívaných důkazních prostředků. Z dikce tohoto ustanovení je tedy možné dovodit, že uvedený okruh důkazních prostředků lze doplnit dalšími, výslovně nezmíněnými důkazními prostředky. Mohou jimi být např. důkazní prostředky uvedené v oddílu třetím hlavy páté § 104a až § 104e trestního řádu nazvaném „některé zvláštní způsoby dokazování“, kam patří konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce, prověrka na místě).

Pravidlo stanovené § 89 odst. 2 trestního řádu, tj. že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, však v žádném případě neplatí absolutně. Existuje z něj naopak celá řada výjimek. Trestní řád v řadě ustanovení obsahuje zákaz pou-

žití některého důkazního prostředku nebo pro jeho použití stanovuje přísná pravidla. Tak např. § 99 trestního řádu stanoví zákaz výslechu svědka o tam uvedených okolnostech, § 105 odst. 4 trestního řádu stanoví zvláštní povinnost přibrat dva znalce, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly atd. Porušení těchto pravidel bude mít zásadní vliv pro účinnost získaných důkazů. Dle nauky je sporné, zda je přípustné použití některých důkazních prostředků (např. polygraf, výpověď za pomoci hypnózy). Judikatura soudů dává na některé otázky jasné odpovědi tím, že nepřipouští užití celé řady důkazních prostředků např. právě vyšetření na tzv. polygrafu (detektoru lži) (rozhodnutí č.8/1993 Sb. rozh. tr.).⁴⁶ O zákazu důkazu v českém trestním řízení bude podrobněji pojednáno dále.

Ad 2) *Zda byl důkaz opatřen a proveden procesním subjektem k tomu zákonem oprávněným:*

V jednotlivých stadiích trestního stíhání mohou provádět důkazy jen ty orgány, které tím zákon pověřuje. To znamená, že orgány přípravného řízení zásadně nejsou oprávněny provádět jakékoliv vyšetřovací úkony ve věci, která je již ve stadiu soudního řízení. Tak např. po podání obžaloby tedy nemohou policejní orgány provádět důkazy.⁴⁷ Mohou být pouze předsedou senátu požádáni podle ustanovení § 183 odst. 1 trestního řádu o opatření jednotlivého důkazu. Provedení důkazu bude pak zásadně v rukou předsedy senátu, eventuelně dalších subjektů trestním řádem stanovených. Nedodržení těchto pravidel by bylo jistě podstatnou vadou řízení se zřejmými účinky na získané důkazy. O podstatnou vadu řízení se bude jednat např. také v přípa-

⁴⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 419.

⁴⁷ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 327.

dě, že ve věci mladistvého rozhodl místo příslušného soudu pro mládež obecný soud (rozhodnutí č.16/2006 Sb. rozh. tr.)

Ad 3) *Zda byl důkaz opatřen a proveden v tom procesním stadiu, v němž je příslušný procesní subjekt podle zákona oprávněn opatřovat a provádět důkazy v procesním smyslu:*

O významu jednotlivých procesních stadií z hlediska dokazování již bylo pojednáno v části o průběhu dokazování. Jedná se o situaci, kdy procesní neúčinnost důkazu bude vyvolána tím, že důkaz byl opatřen a proveden byť příslušným procesním subjektem ovšem před tím, než podle zákona měl být opatřen a proveden. Typicky půjde o výsledky svědka provedené policejním orgánem, aniž by se jednalo o úkon neodkladný nebo neopakovatelný např. před samotným zahájením trestního stíhání. Provedení takového procesního úkonu, pro jehož provedení nejsou splněny zákonné podmínky, je podstatnou vadou trestního řízení. Z hlediska použitelnosti bude takový důkaz absolutně neúčinný.

Ad 4) *Zda se opatřený a provedený důkaz týká předmětu dokazování v daném procesu:*

Hranice dokazování jsou v trestním řízení vždy vymezeny určitým skutkem, pro který se řízení vede. Předmětem dokazování jsou pak výhradně otázky týkající se tohoto skutku a otázky se skutkem související. Skutkem je též identifikováno příslušné trestní stíhání (otázka totožnosti skutku). Procesně účinně lze tedy provádět jen důkazy, jež se týkají skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Důkazy provedené mimo tento rámec jsou procesně neúčinné a nelze je použít ani v případě dodatečného zahájení trestního stíhání pro jiný skutek. Nelze tedy v rámci objasňování skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, provádět důkazy o případném jiném skutku. Důvodem je především zájem na důsledném dodržení práva na obhajobu.

Obdobně se vyslovila též judikatura, když v rozhodnutí č. 66/1999 Sb. rozh. tr. byla vyslovena zásada, že je-li na základě svědeckých výpovědí sděleno obviněnému obvinění pro další trestný čin spáchaný jiným skutkem, je třeba k tomuto novému skutku svědky znovu vyslechnout, protože ta část jejich původní výpovědi týkající se tohoto nového skutku není procesně použitelným důkazem.⁴⁸

Ad 5) *Zda byl důkaz opatřen a proveden způsobem, který stanoví (připouští) zákon:*

Důkazy jsou v trestním řízení prováděny podle pravidel stanovených trestním řádem. Porušení předpisů o dokazování může být, podle okolností, příčinou i úplného znehodnocení příslušného procesního úkonu (absolutní, relativní neúčinnost). Mnohost situací, které mohou při porušení předpisů o dokazování nastat, nedovoluje vyslovit obecně platné schéma pro jejich řešení.⁴⁹ Jak jsem již zmínil, řešení je třeba hledat individuálně v posouzení každého případu zvlášť. Celá řada případů porušení předpisů o dokazování byla řešena judikaturou. Například rozhodnutí č. 38/1968 Sb. rozh. tr. upírá účinnost takové výpovědi obviněného, která byla dosažena mnohokrát opakovaným výsledkem se záměrem vynutit tímto způsobem doznání obviněného.⁵⁰

4.3. Vady dokazování

Vady, jež ovlivňují účinnost důkazů, mohou být různé povahy vyvolávající rozdílné následky. Soudobá teorie i praxe dělí vady na podstatné a nepodstatné. Bylo již zmíněno, že výhradně podstatná vada má za následek neúčinnost důkazů (absolutní, re-

⁴⁸ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 329.

⁴⁹ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 330.

⁵⁰ Repík, B. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. Bulletin advokacie, červen-září 1982, s. 151.

lativní). Lze to dovodit z ustanovení trestního řádu o opravných prostředcích, konkrétně z jeho § 258 odst. 1 písm. a), kde se s pojmem podstatná vada setkáváme. Toto ustanovení uvádí, že důvodem ke zrušení rozsudku odvolacím soudem je podstatná vada řízení (včetně dokazování), která má vliv na správnost rozhodnutí. Trestní řád obsahuje v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) ještě pojem *závažná vada*. Výše citované ustanovení obsahuje pravidlo, které stanoví, že závažná procesní vada přípravného řízení je jedním z důvodů, pro který soud vrátí věc zpět státnímu zástupci do stadia přípravného řízení, kde musí být tato vada odstraněna. Dle Jelínka⁵¹ pojem závažná vada ve smyslu ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu svou povahou a obsahem odpovídá pojmu podstatná vada ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) trestního řádu.

Za podstatné můžeme tedy považovat ty vady, které mohou mít vliv na správnost rozhodnutí a jako takové musí být pokud možno odstraněny. A contrario lze dovodit, že za nepodstatné je možno označit ty vady, které nemají vliv na správnost rozhodnutí. S charakterem a významem vady jsou pak spojeny právní následky. Podstatné vady budou mít za následek neúčinnost důkazů, ať již relativní či absolutní. Nepodstatné vady naopak nemají na účinnost důkazů vliv.

Právě charakter vady ovlivňuje výsledek dokazování. Míra závažnosti vady se projevuje v kvalitě výsledků procesní činnosti. Jestliže nepodstatné vady ovlivňují výsledek dokazování pouze nevýznamně, potom jim nelze skutečně přiznat právní důsledky spočívající v neúčinnosti důkazů. Nepodstatná vada není stížena sankcí neúčinnosti, avšak je patrně nutné trvat na jejím odstranění (zhojení). Pro obě kategorie vad je však příznačné, že

---

⁵¹ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 324.

jsou důsledkem procesní činnosti prováděné v rozporu se zákonem.⁵²

V praxi bude zřejmě činit problémy posuzování důsledků jednotlivých vad, zejména s ohledem na již zmiňovanou absenci zákonné úpravy, která by řešila otázku, kdy a jaké porušení předpisů o dokazování je nutné považovat za podstatnou vadu řízení. Bude nezbytné pečlivě posuzovat v každém případě zvlášť vždy konkrétní okolnosti opatřování, nebo provádění důkazu, zejména s ohledem na charakter vady řízení, její vliv na konkrétní důkaz, rozsah následků vadou způsobených, jakož i význam tohoto důkazu pro řízení i rozhodnutí. V literatuře pak nalezneme zejména tyto příklady podstatných vad:

- Opatření důkazu při provádění nezákonného procesního úkonu (např. získání listiny nebo jiného věcného důkazu při nepovolené domovní prohlídce, opatření magnetofonových záznamů rozhovorů osob v rozporu se zákonem (rozhodnutí č. 33/1995 Sb. rozh. tr.), získání a použití záznamu o odposlechu telefonických hovorů v rozporu s ustanovením § 88 trestního řádu, resp. jejich opatření podle jiných předpisů (rozhodnutí č. 55/2001 Sb. rozh. tr., apod.),
- Použití poznatků získaných z důkazů, které soud sice využil jako podkladu pro své rozhodnutí učiněné v hlavním líčení, ale které v hlavním líčení nebyly provedeny vůbec nebo řádně (rozhodnutí č. 27/1977-III, č. 33/1977, č. 51/1977, č. 49/1989-I, č. 33/2000 Sb. rozh. tr.),

---

⁵² *Nett, A.* K problematice neúčinných důkazů podle novely trestního řádu. In *Justiční revue*, č. 5/1991, s. 33.

- Získání výpovědi obviněného nebo svědka s využitím kápiciozních a sugestivních otázek (§ 92 odst. 3 a § 101 odst. 3 trestního řádu),
- Provádění důkazů ke skutku, pro který nebylo zahájeno trestní stíhání (rozhodnutí č. 42/1990-II., č. 15/1991-I., č. 27/1995., č. 62/1999 Sb. rozh. tr. a náleží Ústavního soudu č. 174/2001.), a to i ve vztahu ke spoluobviněnému (rozhodnutí č. 27/1995 Sb. rozh. tr.),
- Výslech obviněného v době, kdy nemá obhájce, ačkoliv jde o případ nutné obhajoby, a výslech není úkonem, jehož provedení nelze odložit (rozhodnutí č. 25/1990-II. a č. 40/1994-I. Sb. rozh. tr.),
- Provádění výslechu obviněného za záměrně vytvořených okolností, které výrazně nepříznivě ovlivňují jeho psychický stav (rozhodnutí č. 25/1990-III. Sb. rozh. tr.),
- Výpověď svědka učiněná bez toho, aby byl o výslechu svědka vyrozuměn obhájce obviněného, který oznámil, že se chce účastnit vyšetřovacích úkonů (§ 165 odst. 3 trestního řádu), přičemž nešlo o úkon, jehož provedení nebylo možno odložit a vyrozumění o něm zajistit (rozhodnutí č. 4/1999-I., č. 54/2001 Sb. rozh. tr. a náleží Ústavního soudu č. 74/1999),
- Výslech svědka poté, co důvodně využil svého práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 1, 2 trestního řádu, ač vyslýchající orgán činný v trestním řízení důvody k odepření výpovědi v rozporu se zákonem neuznal,
- Použití prohlášení svědka po přečtení protokolu a výpovědi jiného svědka, že tato výpověď má být považována za jeho vlastní výpověď (rozhodnutí č. 52/1977-I. Sb. rozh. tr.),

- Použití znaleckého posudku zpracovaného podjatým znalcem (rozhodnutí č. 11/1977 Sb. rozh. tr. a rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 5/2001-T 139),
- Využití důkazů provedených v hlavním líčení v době nepřítomnosti obhájce v případech nutné obhajoby (rozhodnutí č. 33/2000 Sb. rozh. tr.), atd.⁵³

Již dříve bylo zmíněno, že ne každé porušení přepisu lze považovat za podstatnou vadu a nemusí tak způsobit ani relativní neúčinnost důkazu. Tak např. § 91 odst. 1 trestního řádu ukládá, aby byla před prvním výslechem zjištěna všechna osobní data obviněného. Porušení tohoto pravidla nebude mít zřejmě žádné negativní procesní důsledky, jelikož svědecká výpověď tím v podstatě nemůže být dotčena. To samozřejmě za předpokladu, že je alespoň zjištěna totožnost vyslýchané osoby. Bude se tedy jednat o čistě formální, nepodstatnou vadu.

4.4. Důkazní zákazy v českém trestním řízení

Zjištění objektivní pravdy je v trestním řízení nejdůležitějším předpokladem pro správné a spravedlivé rozhodnutí a tím i pro naplnění účelu trestního řízení. Zájem na naplnění účelu trestního řízení se však velmi často dostává do kolize se zájmem na integritě individuálních nebo celospolečenských hodnot. Těmito hodnotami se pak rozumí především ochrana práv a svobod člověka zaručených Ústavou, Listinou a mezinárodními pakty, ochrana jeho osobnosti v nejširším smyslu, jeho příbuzenských a osobních a tím i citových vztahů, stejně jako některých důležitých zájmů státu a společnosti, jejichž hodnota přesahuje význam hodnoty účelu trestního řízení. Z toho je jednoznačně pa-

⁵³ např. Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 719.

trno, že zjištění objektivní pravdy v trestním řízení za každou cenu nemůže být jeho principem. Trestní řád tak s ohledem na pořadí a význam všech chráněných hodnot, včetně hodnoty dosažení účelu trestního řízení, stanoví pravidla pro dokazování, která potom přímo nebo nepřímo obsahují důkazní zákazy. Ty se mohou týkat zákazu předmětu dokazování, zákazu důkazních prostředků, zákazu způsobu provedení důkazních prostředků, popřípadě stanoví další pravidla upravující způsob získávání důkazu, jejichž porušení potom fakticky znamená zákaz důkazu vedoucí až k neúčinnosti důkazu.⁵⁴

Z dikce ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu je patrné, že žádný důkaz (důkazní prostředek) nelze předem vyloučit. Trestní řád nicméně obsahuje relativně bohatý počet ustanovení obsahující důkazní zákazy, ze kterých lze dovodit nepřipustnost určitých důkazů. V následujícím textu uvedu příkladmo alespoň některé z nich.

Novelizací trestního řádu zákonem č. 178/1990 Sb. bylo doplněno již zmíněné ustanovení § 89 odst. 3, které je převzetím závazku plynoucího z Úmluvy proti mučení a jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Poprvé tak trestní řád výslovně řeší otázku neúčinnosti důkazů, resp. se jedná o výslovný důkazní zákaz.⁵⁵ § 89 odst. 3 trestního řádu stanoví pravidlo, že důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby použila. Důkaz získaný nezákonným donucením, nebo hrozbou takového donucení je tedy *absolutně neúčinný* (vady nelze již z povahy věci v žádném případě jakkoliv zhojit).

⁵⁴ Pipek, J., Zákaz důkazů v českém trestním řízení. In Kriminální věda č. 4/1998, s. 310.

⁵⁵ Nett, A., K problematice neúčinných důkazů podle novely trestního řádu. In Justiční revue č. 5/1991, s. 35.

Nezákon­né donuce­ní může mít jakoukoliv podobu. Může se jednat o přímé fyzické donuce­ní (násilí) nebo jen o hrozbu donuce­ní (psychické působení). V každém případě však musí dosahovat takové intenzity, aby vedlo k získání důkazu proti vůli jiné osoby, vůči níž donuce­ní (hrozba donuce­ní) směřuje.⁵⁶ Součas­ně toto ustanovení umožňuje, aby takto získaný důkaz byl použit proti osobě, která takového donuce­ní nebo hrozby donuce­ní použila. Důkaz tedy bude použitelný v jiném řízení. Někteří autoři hovoří o výjimce prolamující nepoužitelnost neúčinného důkazu.⁵⁷ Osobně zastávám názor vyjádřený též autory komentáře k trestnímu řádu⁵⁸, že v konkrétním případě mohou mít větší význam okolnosti vynuceného důkazu, tedy způsob, jakým byl získán a proveden, než obsah takto získaného důkazu. Ten se totiž může týkat události s donuce­ním přímo nesouvisející.

Další výslovný důkazní zákaz je v trestním řádu stanoven v § 88 odst. 1 věta třetí, kde je stanovena nepřípustnost a tedy absolutní neúčinnost důkazu získaného odposlechem a záznamem telekomunikačního hovoru mezi obhájcem a obviněným.

Dalším příkladem důkazních zákazů jsou ustanovení § 99 a § 100 trestního řádu, kde jsou zakotvena pravidla pro zákaz výslechu svědka (např. o okolnostech týkajících se utajovaných informací) a pro právo svědka odepřít výpověď (např. příbuzný obviněného v pokolení přímém, sourozenec atd.). V obou případech bude mít porušení tohoto ustanovení stejné procesní důsledky, a to absolutní neúčinnost těchto důkazů. Rozdíl je však v tom, že k zákazu výslechu podle § 99 trestního řádu musí orgán činný v trestním řízení přihlížet *ex officio* (svědek nemůže

⁵⁶ Šámal, P., a kolektiv, *Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 724.*

⁵⁷ např. Nett, A., *K problematice neúčinných důkazů podle novely trestního řádu. In Justiční revue č. 5/1991, s. 35.*

⁵⁸ Šámal, P., a kolektiv, *Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 724.*

vypovídat, ani kdyby chtěl), na druhé straně práva odepřít výpověď podle § 100 trestního řádu svědek využít může, ale také nemusí.

Trestní řád v ustanovení § 158 odst. 5 stanoví zákaz použít jako důkaz v řízení před soudem záznamy o podaných vysvětleních. Nelze je dokonce ani přečíst nebo jinak konstatovat jejich obsah. Z tohoto zákazu však existuje výjimka připouštějící přečtení těchto záznamů za podmínek § 314d odst. 2 trestního řádu (rozhodnutí č. 4/2004 Sb. rozh. tr.)

Trestní řád však obsahuje i řadu pozitivně formulovaných zákazů. Například bez splnění podmínek stanovených § 211 trestního řádu nelze provést důkaz přečtením protokolu o výpovědi svědka či spoluobžalovaného nebo přečtením protokolu o výsledku znalce. V dalším případě jsou trestním řádem stanoveny přesné podmínky pro použití záznamu telekomunikačního provozu v jiné trestní věci (§ 88 odst. 4 věta třetí trestního řádu).

Za další okruh nepřípustných důkazů, resp. důkazních prostředků lze považovat ty, které z různých důvodů nepřipouští jako důkaz v trestním řízení soudní praxe. Je jím např. již zmíněné vyšetření na tzv. detektoru lži (rozhodnutí č. 8/1993 Sb. rozh. tr.), oznámení o trestném činu podle § 158 odst. 1 trestního řádu (rozhodnutí č. 46/1993 Sb. rozh. tr.). Za důkaz výpovědi obviněného ve smyslu § 91 a násl. trestního řádu není dle judikatury považováno ani vyjádření obviněného před znalci, kteří vyšetřovali jeho duševní stav (rozhodnutí č. 49/1968-I. Sb. rozh. tr.), nebo jeho výpověď před soudem v občanskoprávním řízení (roz-

hodnutí č. 53/1992 Sb. rozh. tr.)⁵⁹, ale i celá řada dalších případů, jejichž podrobná analýza by přesahovala rozsah této práce.

Z předchozích odstavců je patrné, že z platné úpravy trestního řádu lze dovodit celou řadu případů důkazních zákazů. Přímě kategoricky formulovaných je však pouze několik. Ze všech takto formulovaných důkazních zákazů pak platná právní úprava pouze u jediného (§ 89 odst. 3 trestního řádu) výslovně říká, že takový důkaz nelze v řízení použít (absolutní neúčinnost). Ve všech ostatních případech je nutno zákaz důkazu dovozovat z úpravy výkladem příslušných ustanovení a ze smyslu a povahy předmětu úpravy.⁶⁰ Jak již bylo zmíněno, absenci obecného ustanovení o neúčinnosti důkazů nelze v žádném případě považovat za ideální stav.

---

⁵⁹ Šámal, P., a kolektiv, *Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 714-715.

⁶⁰ Pipek, J., *Zákaz důkazů v českém trestním řízení.* In *Kriminalistika* č. 4/1998, s. 319.

5. DŮSLEDKY PORUŠENÍ PŘEDPISŮ O DOKAZOVÁNÍ U VYBRANÝCH DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ

5.1. Vybrané důkazní prostředky

Tato část práce je zaměřena na rozbor a zhodnocení některých vad, ke kterým dochází (může dojít) při dokazování pomocí výsledku obviněného a výsledku svědka. Výběr těchto důkazních prostředků, uvedených přímo v demonstrativním výčtu § 89 odst. 2 trestního řádu, není náhodný. Důvodem je především ta skutečnost, že jde o důkazní prostředky trestním řádem relativně podrobně upravené a v praxi nejčastěji používané.⁶¹ Navíc především u výsledku osob je otázka zákonnosti jeho provedení natolik citlivou záležitostí, že si zaslouží větší pozornost.⁶²

5.2. K některým vadám výsledku obviněného

Výslech je procesním úkonem, jehož účelem je získání informací o vyšetřované události prostřednictvím výpovědi vyslychané osoby. Obviněný má zpravidla nejrozsáhlejší znalost o činu, je však často motivován k poskytnutí nepravdivých či zavádějících informací. Z hlediska zařazení výpovědi obviněného do systému důkazů je třeba zdůraznit, že je nejenom jedním z důkazních prostředků, ale i prostředkem obhajoby obviněného ve vztahu k zahájenému trestnímu stíhání.⁶³ Trestní řád se výsledkem obviněného zabývá v ustanoveních § 91 až § 95. Další zvláštní právní úpravu pro výslech obviněného (tehdy již obžalovaného) v hlavním líčení obsahují § 207 a 208 trestního řádu.

⁶¹ Šámal, P., a kolektiv, *Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 714-715.

⁶² Nett, A. *Plody z otráveného stromu.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 69.

⁶³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání,* Praha: C. H. Beck, 2007, s. 421.

Platná právní úprava obsahuje relativně podrobná pravidla pro provádění výslechu obviněného, a tak bude zpravidla možné poměrně jednoduše stanovit, zda konkrétní pravidlo bylo či nebylo dodrženo. Na druhou stranu, jak již bylo několikrát zmíněno, trestní řád v podstatě neobsahuje sankce za porušení příslušných ustanovení. Proto bude vždy třeba posuzovat, zda nedodržení zákonných ustanovení může mít relevantní vliv na správnost výsledku trestního řízení, jak o tom bylo pojednáno v části o vadách dokazování.

Trestní řád stanoví pro výslech obviněného procesní pravidla, jejichž účelem je zabezpečit správné provedení tohoto úkonu. Jsou jimi zejména tyto základní požadavky:

- a) Před prvním výslechem je nutné objasnit obviněnému podstatu obvinění a poučit jej o jeho právech (§ 91 odst. 1 trestního řádu).*

Objasnit obviněnému podstatu sděleného obvinění před prvním výslechem je důležitou zárukou zajištění práva na obhajobu, protože se tím konkretizuje, jaké jednání je obviněnému kladeno za vinu, za jakých časových a místních okolností se jej měl dopustit a jakým způsobem, jaký trestný čin je v něm spatřován a jaké důvody vedou příslušný orgán činný v trestním řízení k závěru, že právě obviněný je pachatelem.⁶⁴ Nedodržení této povinnosti by bylo závažným porušením práva na obhajobu obviněného a nutně by vedlo k neúčinnosti získaného důkazu.

Povinnost orgánů činných v trestním řízení poučit obviněného o jeho právech je jednou ze základních zásad trestního řízení (§ 2 odst. 13 trestního řádu). Dát obviněnému přiměřené poučení je nutné při každém výslechu, nejen při prvním. Vadné nebo dokonce žádné poučení o právech obviněného bude mít zpravidla

⁶⁴ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 762.

negativní procesní důsledky v podobě nepoužitelnosti získané výpovědi. Nedomnívám se však, že každá vada poučení bude způsobilá ovlivnit obsah výpovědi obviněného. Bude vždy záležet na závažnosti poučení, které nebylo poskytnuto. Tak např. neposkytnutí poučení o tom, že obviněný má právo žádat doplnění protokolu (§ 95 odst. 2 trestního řádu) nebude mít jistě vliv z hlediska obsahu výpovědi. Na druhou stranu nebude pochyb o neúčinnosti výpovědi, nebude-li obviněný poučen o právu nevypovídat. V literatuře se objevují i názory opačné.⁶⁵

b) Před prvním výslechem je nutno zjistit osobní data obviněného (§ 91 odst. 1 trestního řádu).

Jedná se o požadavek, který je třeba bezesbytku dodržovat, jelikož vést trestní řízení a provádět procesní úkony, lze jen proti osobě, jejíž totožnost je bezpečně zjištěna, a která nemůže být zaměněna za jinou. Při absenci zjištění totožnosti (fyzické identity) se bude jistě jednat o podstatnou vadu a důkaz bude stížen neúčinností.

c) K výpovědi či doznání nesmí být obviněný žádným způsobem donucován, při výslechu je nutno šetřit jeho osobnost (§ 92 odst. 1 trestního řádu)

Doznání nebo výpověď získaná nezákonným donucením je absolutně neúčinná. Je to zcela nepochybné s ohledem na § 89 odst. 3 trestního řádu. O tomto ustanovení bylo zevrubněji pojednáno v předchozí kapitole, a proto se jím na tomto místě nebudu blíže zabývat.

Dalším požadavkem v tomto bodě uvedeným je šetřit při výslechu osobnost obviněného. Lze jej vykládat tak, že při výslechu je nutné zachovávat obvyklou míru slušnosti a zdvořilosti, vytvořit takové podmínky, aby obviněný se mohl na výslech plně

⁶⁵ *Nett, A. Plody z otráveného stromu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 80-81.*

soustředit. Naopak provedení výslechu obviněného např. bezprostředně po déletrvajícím eskortě, uskutečňovaný po dlouhou dobu i v nočních hodinách za aktivní účasti většího počtu vyslychajících je nedovoleným nátlakem a může být podstatnou vadou takového výslechu (rozhodnutí č. 25/1990 Sb. rozh. tr).

d) Výslech obviněných, je-li jich více, je nutno provádět odděleně (§ 91 odst. 2 trestního řádu).

Důvodem tohoto zákonného požadavku je zamezit ovlivnění obsahu výpovědi obviněného přítomností spoluobviněného. Samotné porušení tohoto ustanovení nebude patrně zakládat neúčinnost výpovědi, ale bude nezbytné pečlivě hodnotit obsah jednotlivých výpovědí, zejména za situace, jsou-li zájmy spoluobviněných v kolizi.

e) Obviněnému musí být dána možnost se k obvinění podrobně vyjádřit zejména uvést okolnosti, které obvinění zeslabují, a nabídnout o nich důkazy. Otázky mají být kladeny až po skončení souvislé výpovědi k odstranění neúplnosti, nejasnosti a rozporů (§ 92 odst. 2,3 trestního řádu).

V první řadě je třeba znovu zmínit skutečnost, že vypovídat je právem obviněného nikoliv jeho povinností. To, že odmítne vypovídat, nemůže být v žádném případě považováno za důkaz přiznání viny (rozhodnutí č. 38/1968 Sb. rozh. tr.). Nicméně skutečnost, že obviněnému byly nejprve kladeny otázky a až následně byl požádán o souvislou výpověď, patrně nebude podstatnou vadou působící neúčinností důkazu.⁶⁶ Domnívám se, že v praxi bude tento postup poměrně častý, jelikož celá řada obviněných, resp. obžalovaných nebude z různých důvodů schopna podat souvislou výpověď, i když jim to bude umožněno.

⁶⁶ *Nett, A. Plody z otráveného stromu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 80-81.*

f) Otázky musí být kladeny jasně a srozumitelně bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností, nesmí v nich být naznačeno jak na ně odpovědět. Jsou zakázány kápiciozní a sugestivní otázky (§ 92 odst. 3 trestního řádu).

Položené otázky musí být jasné a srozumitelné, tj. odpovídající rozumové úrovni a psychické vyspělosti vyslýchaného a jeho rozumovým vlastnostem. Používání kápiciozních a sugestivních otázek je zákonem zakázáno. Jejich použití zpravidla povede k absolutní neúčinnosti důkazu získaného takovýmto výsledkem a k jeho nepoužitelnosti pro další řízení. Při kladení otázek nelze obviněného přesvědčovat o nepravdivosti jeho výpovědi a předestírat mu názor vyslychajícího (rozhodnutí č. 49/1968 Sb. rozh. tr.).⁶⁷

5.3. K některým vadám výsledku svědka

Platný trestní řád neobsahuje žádnou definici svědka. Výkladem § 97 trestního řádu lze dovodit, že svědek je osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o skutečnostech, které vnímala svými smysly, tedy které viděla, slyšela, bezprostředně vnímala atd. Podat zprávu o tom, co určitá osoba vnímala, může právě jen tato osoba. Proto je svědek nezastupitelný jinou osobou.⁶⁸

Výslech svědka je základním a nejčastějším důkazním prostředkem s mimořádným významem pro rozhodnutí ve věci. Podle § 97 trestního řádu je každý povinen se na předvolání dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném

⁶⁷ Šámal, P., a kolektiv, Trestní řád. Komentář. I díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 770-771.

⁶⁸ Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 349.

činu, o jeho pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení.

Základní pravidla pro výslech svědka, která se použijí ve všech stádiích trestního řízení, obsahují ustanovení § 97 až §104 trestního řádu. Mimo dalších, zvláštních ustanovení trestního řádu upravujících jednotlivá stadia trestního řízení, se na výslech svědka použijí též přiměřeně ustanovení o výslechu obviněného (§ 103 trestního řádu). Pro výslech svědka jsou v trestním řádu obsažena především následující základní procesní pravidla:⁶⁹

a) Zjistit totožnost svědka a jeho poměr k projednávané věci a ke stranám (§ 101 odst. 1, 3 trestního řádu)

O povinnosti zjistit totožnost svědka platí obdobně to, co bylo uvedeno pro zjištění totožnosti při výslechu obviněného. Opomenutí spočívající v tom, že není ze strany orgánu činného v trestním řízení při provádění výslechu svědka zjištěn jeho poměr k projednávané věci, ke stranám, popř. zjištění jiných okolností významných pro zjištění věrohodnosti svědka, nezakládá neúčinnost důkazu.⁷⁰

b) Poučit svědka o právu odepřít výpověď, o zákazu výslechu a povinnosti vypovědět úplnou pravdu a nic nezamlčovat, dále o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi.

Řádné poučení svědka je zcela zásadní náležitostí svědecké výpovědi. Přestože cílem trestního řízení je zjištění objektivní pravdy ve smyslu § 2 odst. 5 trestního řádu, v některých případech platná právní úprava preferuje zájem na ochraně utajovaných informací, zachování příslušné mlčenlivosti či zájem na

⁶⁹ Nett, A. Plody z otráveného stromu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 70.

⁷⁰ Nett, A. Plody z otráveného stromu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 73.

ochraně svědka před výpovědí, která by mohla vést k jeho trestnímu stíhání nebo k hrozbě odsouzení jeho nejbližších osob. § 99 trestního řádu stanoví okolnosti, ohledně kterých svědek nesmí být vyslechnut (zákaz výslechu). § 100 trestního řádu pak obsahuje podmínky, za kterých má svědek právo odepřít výpověď. V případě odepření výpovědi (§ 100 trestního řádu) se jedná zásadně o právo svědka a je ponechána volba na samotném svědkovi zda svého zákonného práva využije či nikoliv. Na druhé straně v případě zákazu výslechu (§ 99 trestního řádu) bez zproštění tohoto zákazu svědek vypovídat nemůže, i kdyby chtěl. Jestliže svědek nebyl řádně poučen, a to před každým svým výslechem, o právu odepřít výpověď, jedná se o důkaz absolutně neúčinný. V případě nedostatečného poučení o zákazu výslechu se jedná pouze o neúčinnost relativní (vadu lze zhojit dodatečným zproštěním).

Soudní praxe vyslovila v rozhodnutí č. 9/1985 Sb. rozh. tr. názor, že svědek musí být vždy poučen o právu odepřít výpověď a musí se k tomuto právu výslovně vyjádřit. Má-li právo odepřít výpověď, musí výslovně prohlásit, zda tohoto práva využívá či nikoliv. Obsah jeho vyjádření musí být uveden v protokolu. Nejsou-li tyto podmínky splněny, jedná se o podstatnou vadu odstranitelnou výhradně opakováním takového výslechu. S právě uvedeným judikátem úzce souvisí jiný názor soudní praxe vyjádřený v rozhodnutí č. 20/1984 Sb. rozh. tr., které říká, že právo odepřít výpověď nelze obcházet takovým způsobem, že policejní orgán přesto, že svědek oprávněně odepřel výpověď, se ho dotazuje na důvody a pohnutky odepření výpovědi a na skutečnosti, které měly být předmětem výslechu, a tyto skutečnosti potom uvede v písemném záznamu. Takový postup je nepřipustný a obsah takto nezákonně získané výpovědi nebo sdělení nelze použít

k důkazu. Pouze dílčí nedostatek některého dalšího poučení svědka patrně nelze automaticky považovat za podstatnou vadu. Při absenci výslovné právní úpravy bude v každém konkrétním případě záležet na uvážení příslušného orgánu činného v trestním řízení, zda bude takový nedostatek považovat za podstatnou vadu provedeného výslechu.

c) Svědkovi musí být dána možnost, aby souvisle vypověděl vše, co sám o věci ví, a odkud zvěděl okolnosti jím uváděné. Svědkovi mohou být kladeny otázky. Nesmějí však být kladeny otázky sugestivní a kapciozní (§ 101 odst. 2, 3 trestního řádu).

Porušení povinnosti, že svědek se má k věci vyjádřit nejdříve souvisle a teprve poté mu mají být kladeny otázky, není patrně možné považovat za podstatnou vadu, jelikož jeho porušení nebude mít zpravidla vliv na obsah výpovědi. O pokládání kapciozních a sugestivních otázek platí obdobně to, co bylo vysloveno v pojednání o výslechu obviněného.

Judikatura vyslovila v rozhodnutí č. 52/1977 Sb. rozh. tr. pravidlo, dle kterého výslech svědka nelze provést takovým způsobem, že orgán činný v trestním řízení dá svědkovi přečíst protokol o výpovědi jiného svědka a vyslýchaný svědek prohlásí potom do protokolu, že tato výpověď má být považována za jeho vlastní výpověď. Takové prohlášení nelze považovat za výslech svědka a z hlediska dokazování je absolutně neúčinné.

V této souvislosti je třeba pouze zmínit, že i pro výslech svědka, stejně jako pro všechny důkazy (důkazní prostředky) platí obecné pravidlo, že důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení je absolutně neúčinný (§ 89 odst. 3 trestního řádu).

6. STRUČNĚ K PROBLEMATICE TZV. PLODŮ Z OTRÁVENÉHO STROMU

Pojem plodů z otráveného stromu má svůj původ v právní doktríně „fruit of the poisonous tree“, jejímž prostřednictvím jsou ve Spojených státech amerických řešeny otázky účinnosti důkazů v trestním řízení. Podle ní působí nezákonný postup „na dálku“. Podstatou této koncepce je, že nepřipouští použití důkazu, pokud informace o jeho existenci byly získány nezákonně. Lze proto říci, že podle výše zmíněné doktríny jsou plody z otráveného stromu otrávené.

Česká trestněprávní teorie vychází při řešení účinnosti důkazů z koncepce konfliktu zájmů a hodnoty důkazů. Otázka zákonnosti důkazu je totiž především otázkou hodnocení důkazu. Jak již bylo zmíněno, hodnocením důkazu rozumíme psychickou činnost orgánů činných v trestním řízení. U důkazů je třeba vždy hodnotit závažnost, pravdivost a zákonnost. To jsou hodnoty důkazu.⁷¹

Problematika důkazů získaných na základě důkazů absolutně neúčinných (plodů z otráveného stromu) je aktuální otázkou českého trestního práva, zejména pak s ohledem na skutečnost, že dle platné právní úpravy je v trestním řízení počítáno s možností stran vyhledávat, opatřovat i provádět důkazy. Nutno říci, že na její řešení není v české trestněprávní nauce názor jednotný. Například byla-li za podmínek nezákonného donucení učiněna obviněným výpověď a na základě údajů v ní obsažených byly nalezeny další věcné důkazy. Nesporným se jeví řešení otázky účinnosti takovéto výpovědi. Je zcela mimo jakoukoliv pochybnost, že takto učiněná výpověď bude důkazem absolutně

⁷¹ *Nett, A. Plody z otráveného stromu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 9*

neúčinným. Budou však nepřipustné i věcné důkazy opatřené na základě této výpovědi? Jak již bylo zmíněno, názory na řešení této otázky se liší. Někteří autoři zastávají názor, že důkazy získané na základě původní, byť absolutně neúčinné výpovědi, účinné jsou, pokud byly jinak opatřeny a provedeny zákonným způsobem.⁷² Svůj postoj pak zdůvodňují především tím, že i za takovéto situace nelze slepě přehlížet skutečnost, že důkaz byl nalezen. Nikdo nebude jistě žádat vrácení věci (důkazu) na místo nálezu a hledání nových důkazů (informací), na jejichž základě by ji bylo možno znovu odkrýt. Procesně by v takové situaci mělo být postupováno tak, jako by byl důkaz získán jinak než na základě vynucené výpovědi. Kloní se tedy k závěru, že „plody z otráveného stromu jsou zdravé“.

Na druhé straně se objevuje názor některých autorů, že nelze připustit účinnost důkazů získaných na základě nezákonných úkonů a neúčinných důkazů.⁷³ Svůj postoj odůvodňují především skutečností, že je nutné trvat na zásadě řádného, zákonného procesu, který jedině může vést k zákonnému a spravedlivému rozhodnutí. Dále též argumentují, že opačným přístupem by byly orgány činné v trestním řízení v podstatě naváděny k používání nezákonných metod při opatřování důkazů.

Z výše uvedeného je patrné, že se jedná o otázku velmi složitou. Oba argumenty mají svoji nespornou relevanci. Osobně se však domnívám, že zcela vyloučit účinnost důkazu získaného za pomoci informace získané z důkazu absolutně neúčinného ne-

⁷² např. *Repík, B.* Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, červen-září 1982, s. 139, dále např. *Růžek, A.* K některým důsledkům porušení předepsaného procesního postupu. *Socialistické soudnictví* č. 5/1966, s. 231, *Mathern, V.* Dokazovanie v Československom trestnom procese. Bratislava: Obzor, 1984, s. 108.

⁷³ např. *Šámal, P.* Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: CODEX Bohemia, 1999, s. 304-305, dále *Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.* Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 412.

lze. Budeme-li trvat bezvýhradně na dodržení zásady zákonného procesu, není rozhodné, zda za neúčinný bude prohlášen důkaz usvědčující či ospravedlňující. Může tedy nastat situace, kdy v trestním řízení bude vypátrán a opatřen důkaz jednoznačně svědčící pro nevinu obžalovaného, zcela vyvracející např. usvědčující výpovědi svědků považované dosud za pravdivé. Tento důkaz, ač pravdivý, bude v souladu se zásadou zákonného procesu prohlášen za absolutně neúčinný, jelikož informace vedoucí k jeho vypátrání pochází z důkazu taktéž absolutně neúčinného (např. nesprávně poučený svědek). Za této situace není možné se takovým důkazem zabývat, čerpat z něho jakékoliv poznatky, ani k němu přihlídnout. Má tedy být obžalovaný za těchto okolností uznán, v souladu se zásadou zákonného procesu, vinným a má mu být uložen trest? Domnívám se, že ne a proto se přikláním spíše k názoru, že nelze za každých okolností vyloučit účinnost důkazu získaného prostřednictvím důkazu neúčinného. Taktéž si nejsem jist, zda by přiznání účinnosti důkazu získaného z důkazu neúčinného nutně vedlo k navádění orgánů činných v trestním řízení k nezákonnému postupu. Dle mého názoru orgány činné v trestním řízení nemají, nebo by alespoň neměly mít, zájem na výsledku procesu. Jejich úkolem je zjistit objektivní pravdu za dodržení zákonných podmínek. Nemyslím si proto, že by orgány činné v trestním řízení záměrně užívaly nezákonných postupů a samy se tak dopustily např. i trestného činu (zneužívání pravomoci veřejného činitele, vydírání).

Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o problematiku velmi složitou a v teorii spornou. Třeba ještě zmínit, že v zahraničních právních řádech jsou tyto otázky řešeny různými

způsoby, např. tzv. teorií právního okrsku v SRN^{74, 75} Dle mého názoru, mohou být zahraniční přístupy vhodnou inspirací z hlediska rekodifikace českého trestního procesu.

---

⁷⁴ Spolková republika Německo

⁷⁵ srov. např. Šámal, P., *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: CODEX Bohemia, 1999, s. 306 an.

7. ZÁVĚR

Problematika dokazování v trestním řízení, resp. vad dokazování a jejich důsledků je mimořádně důležitou otázkou trestního práva. Vedle rozhodování je dokazování nejdůležitější procesní činností orgánů činných v trestním řízení. Jedná se totiž o jediný způsob, jak zajistit skutkový podklad pro jejich rozhodnutí. Předpisy o dokazování pak mají v podstatě dvojí význam. Na jedné straně jsou určitým návodem pro racionální postup orgánů činných v trestním řízení při vytváření právě onoho skutkového podkladu pro jejich rozhodnutí. Na straně druhé je jejich dodržování významnou zárukou zákonného procesu a podmínkou přípustnosti použití každého důkazu.

V této práci jsem se zabýval především druhým z výše zmíněných hledisek. S ohledem na obsáhlost řešené problematiky tato práce nemá ambici pojednat o zadaném tématu komplexně. Hlavním cílem bylo v nezbytné míře rozebrat obecné otázky dokazování, klasifikovat jednotlivé vady dokazování a jejich důsledky a následně na příkladech demonstrovat přístup teorie, ale i soudní praxe k řešení případů porušení předpisů o dokazování z hlediska účinnosti či neúčinnosti důkazů. Stranou bohužel zůstalo srovnání se zahraničními přístupy k řešení neúčinných, resp. nepřípustných důkazů. Takovéto pojednání by totiž výrazně přesahovalo rozsah diplomové práce, proto se touto otázkou hodlám zabývat v průběhu svého dalšího studia v rámci doktorského studijního programu.

Obecně se dá říci, že trestní řád upravuje relativně podrobně průběh dokazování, jeho základní zásady a v neposlední řadě i některé důkazní prostředky. Za pozitivum současné právní úpravy není možné v žádném případě považovat absenci obecné-

ho ustanovení o tom, kdy je nutné považovat porušení předpisů o dokazování za podstatnou vadu řízení. V podstatě jediným ustanovením, které výslovně řeší otázku absolutní neúčinnosti důkazu, je § 89 odst. 3 trestního řádu. Nedostatek závazných pravidel je tak nutné řešit v oblasti nauky a soudní praxe, což není zcela jistě vyhovující. Z hlediska úvah *de lege ferenda* se v odborné literatuře objevuje celá řada názorů a úvah. Např. přijetí zákonné generální klauzule, která by stanovila pravidlo, podle něhož by se řešila neúčinnost důkazů. Další možností řešení je kombinace generální klauzule a kazuistické úpravy.⁷⁶ Věcný záměr nového trestního řádu⁷⁷, zveřejněný Ministerstvem spravedlnosti, bohužel nehovoří o konkrétní variantě uvažovaného řešení. Omezuje se pouze na konstatování, že „zákon bude výslovně řešit pouze otázku nepoužitelnosti důkazu získaného při hrubém (podstatném) porušení zákona, které nelze v dalším řízení odstranit“. V tomto materiálu se dále uvádí, že „trestní řád nebude zahrnovat řešení otázek vztahujících se zcela ke všem vylučovacím pravidlům, k absolutní a relativní neúčinnosti důkazu atd., které budou ponechány procesní teorii, jak je tomu i dnes“. Z výše uvedeného je patrně možné dovodit, že v novém trestním řádu je zvažována varianta zakotvení toliko obecného ustanovení, řešícího důsledky nejzávažnějších porušení předpisů o dokazování.

S absencí úpravy neúčinnosti důkazů souvisí i další problémem současného procesu s nejednoznačným řešením. Jedná se o otázku, zda může být důkaz získaný nedovoleným způsobem někým jiným než orgánem provádějícím dokazování (např. záznam telefonického rozhovoru pořizovaný vydíranou osobou) účin-

⁷⁶ srov. např. *Nett, A. Plody z otráveného stromu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, s. 9.

⁷⁷ Věcný záměr nového trestního řádu . 7/2007

ný. Jde o problém více než aktuální, zejména s ohledem na rozsáhlé možnosti stran v procesu dokazování. V literatuře se na řešení této otázky názory různí. Osobně se ztotožňuji s názorem vysloveným Repíkem, že trestní řád upravuje pouze postup orgánů činných v trestním řízení při opatrování důkazu a nezajímá se o to, jak důkaz získala osoba, u níž se nachází. Trestní řád nemůže jít tak daleko, aby se vzdával důkazů, které byly jejich držiteli získány nedovoleným způsobem. Opačný přístup by, dle mého názoru, zásadním způsobem ztěžoval, možná i znemožňoval funkčnost trestního řízení. Jiná by ovšem byla situace, byli by takovýto důkaz získán na příkaz nebo za asistence orgánů činných v trestním řízení.

Jak bylo uvedeno již dříve, otázka důsledků porušení předpisů o dokazování je pro trestní proces otázkou zcela zásadního významu. Nicméně najít optimální a hlavně v praxi funkční řešení je úkolem velice složitým. S ohledem na připravovanou rekodifikaci českého trestního procesu se jedná o téma aktuální. Při řešení problému neúčinnosti důkazů bude třeba nalézt takové východisko, které bude schopno účinně řešit problémy 21. století jako např. globální terorismus, nové závažné formy kriminality (organizovaný zločin, počítačová kriminalita) atd.

Je nepochybné, že zjištění objektivní pravdy nemůže být absolutní hodnotou trestního řízení. Není jeho principem. Zásadní problém z hlediska rekodifikace trestního procesu vidím ve správném řešení konfliktu zájmů mezi zájmem na splnění účelu trestního řízení a zájmem na ochraně jiných hodnot, především Ústavou a mezinárodními smlouvami zaručených práv a svobod člověka. Dle mého názoru je třeba si uvědomit, že kategorie práv a svobod člověka není kategorií zcela statickou. Prochází určitým vývojem v čase a prostoru. Z pohledu nové právní

úpravy bude zcela nezbytné nalézt takové řešení, které bude odpovídat potřebám moderní doby. Moderní trestní proces musí, při zabezpečení nejvyšší možné míry práv a svobod člověka, umožnit především splnění účelu trestního řízení a tím i primárního účelu celého trestního práva, kterým je ochrana společnosti před kriminalitou. Zda-li, se tento požadavek podaří naplnit, ukáže až budoucnost.

Seznam použité literatury:

- Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.* Trestní právo procesní. 4. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006.
- Jelínek, J., a kol.* Trestní právo procesní. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2007.
- Jelínek, J., a kol.* Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 23. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2005.
- Malý, K., a kol.* Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 2. Vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 1999.
- Mathern, V.* Dokazovanie v Československom trestnom procese. Bratislava: Obzor, 1984.
- Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.* Kriminalistika. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2001.
- Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.* Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007.
- Nett, A.* Plody z otráveného stromu. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997.
- Nett, A.* K problematice neúčinných důkazů v trestním řízení. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995.
- Nett, A.* K problematice neúčinných důkazů podle novely trestního řádu. In *Justiční revue* č. 5/1991.
- Pípek, J.* Zákaz důkazů v českém trestním řízení. In *Kriminalistika* č. 4/1998.
- Repík, B.* Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. In *Bulletin advokacie*, červen-září 1982,
- Repík, B.* Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. Praha: Orac, 2002,
- Repík, B.* Otázky dokazování v trestním řízení v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. In *Bulletin advokacie*, č.8/2003,
- Repík, B.* Niektoré problémy neúčinnosti dôkazu v judikature súdov. In *Socialistické súdnictvo* č. 2/1976.
- Růžek, A.* K některým důsledkům porušení předepsaného procesního postupu. In *Socialistické soudnictví* č. 5/1966.
- Šámal, P., a kolektiv,* Trestní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005,
- Šámal, P.,* Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: CODEX Bohemia, 1999.

Internetové zdroje:

Věcný záměr nového trestního řádu, 7/2007

<<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=381&d=168724>>

Judikatura Nejvyššího soudu České republiky

<www.nsoud.cz>

Judikatura Ústavního soudu České republiky

<www.judikatura.cz>